

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**DIPLOMSKO DELO
UNIVERZITETNEGA PROGRAMA**

**PLAGIATORSTVO MED ŠTUDENTI IN
RAČUNALNIŠKO PODPRTO UGOTAVLJANJE
PLAGIATORSTVA V BESEDILIH**

MATEVŽ ŠUŠTERŠIČ

Ljubljana, avgust 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO
UNIVERZITETNEGA PROGRAMA

**PLAGIATORSTVO MED ŠTUDENTI IN RAČUNALNIŠKO PODPRTO
UGOTAVLJANJE PLAGIATORSTVA V BESEDILIH**

Kandidat: Matevž Šušteršič
Vpisna številka: 04036007
Mentor: prof. dr. Ljupčo Todorovski

Ljubljana, avgust 2010

POVZETEK

Teme te diplomske naloge so plagiatorstvo, odnos študentov do plagiatorstva in odkrivanje le-tega s pomočjo računalniških programov. V začetnem delu je opredeljen pojem plagiatorstva. Opredelitvi pojma namenjam precej poudarka, saj v literaturi najdemo vrsto različnih definicij in razumevanj. Pomanjkanje dobrega in poenotenega razumevanja predstavlja tudi velik problem za današnje študente. Ti se v veliki meri ne zavedajo, da gre pri plagiatorstvu za krajo osebne lastnine. V nadaljevanju diplome predstavljam tudi nekatere najbolj pogosto uporabljana orodja in sisteme za ugotavljanje plagiatorstva v besedilih. Najbolj podrobno sem opisal sistem TurnItIn, ki ga uporablja tudi Univerza v Ljubljani za preverjanje plagiatorstva v študentskih besedilih. Predvsem me je zanimalo delovanje tega sistema in njegova zanesljivost. V zadnjem delu diplome sem opravil empirično raziskavo o odnosu študentov Fakultete za upravo do plagiatorstva. Namen raziskave je bil ugotoviti, koliko študenti poznajo pojem plagiatorstvo, zakaj se odločajo za plagiiranje ter koliko se zavedajo obstoja oziroma poznajo orodja in sisteme za ugotavljanje plagiatorstva.

Ključne besede: plagiatorstvo, plagiatorstvo v besedilih, ugotavljanje plagiatorstva, programska oprema, študenti

ABSTRACT

The main topics of the thesis are plagiarism, students' attitudes towards plagiarism, and software tools for the detection thereof. The first part of thesis introduces the term plagiarism from various points of view. This lengthy introduction is due to the diverse connotations and various definitions and understandings of the basic term. This diversity of definitions does not help students to clearly identify plagiarism and they often do not clearly understand that plagiarism means the violation of copyright principles and laws. In the continuation of the thesis, I present several tools and systems for plagiarism detection. The emphasis is on the presentation of the TurnItIn software system that is also used at the University of Ljubljana and Faculty of Administration to detect and prevent plagiarism in students' essays. The presentation mainly focuses on the system features and reliability. In the last part of the thesis, I present results of the empirical study of students' attitudes towards plagiarism. I performed the study among the students of Faculty of Administration to find out whether students correctly understand the term plagiarism, why they decide to practice it, and whether they are aware of the tools and systems for plagiarism detection.

Keywords: plagiarism, plagiarism in texts, plagiarism detection, software, students

KAZALO

POVZETEK	1
ABSTRACT	2
1 UVOD.....	4
1.1 Cilji in namen raziskave.....	5
1.2 Pregled vsebine	6
2 Plagiatorstvo.....	7
2.1 Vzroki in posledice plagiatorstva.....	11
2.2 Primeri plagiatorstva pri nas in po svetu	12
2.2.1 Plagiatorstvo v glasbi.....	12
2.2.2 Plagiatorstvo v književnosti	13
2.2.3 Plagiatorstvo v novinarstvu.....	13
2.2.4 Plagiatorstvo v znanosti	14
2.2.5 Plagiatorstvo med študenti	15
3 RAČUNALNIŠKO PODPRTO UGOTAVLJANJE PLAGIATORSTVA V BESEDILIH ...	17
3.4 Načini ugotavljanja plagiatorstva.....	17
3.1.1 Ročno ugotavljanje s primerjanjem virov	17
3.1.2 Ugotavljanje z metodo stilometrije.....	19
3.1.3 Računalniško podprto ugotavljanje	19
3.4 Predstavitev najpomembnejših sistemov za ugotavljanje plagiatorstva v besedilih.....	21
3.2.1 Program Eve2	21
3.2.2 Program CopyCatch	22
3.2.5 Predstavitev programa TurnItIn	26
4 PLAGIATORSVO MED ŠTUDENTI FAKULTETE ZA UPRAVO	31
4.1 Struktura anketiranih študentov Fakultete za upravo	33
4.4 Pogostost plagiiranja, razlogi in posledice.....	35
4.4 Odnos študentov do citiranja	44
4.4 Preverjanje hipotez	47
5 ZMANJŠEVANJE PLAGIATORSTVA	50
6 ZAKLJUČEK.....	52
KAZALO SLIK.....	57
KAZALO GRAFIKONOV	57
KAZALO TABEL	58
PRILOGE	58
ANKETA O PLAGIATORSTVU V BESEDILIH	58

1 UVOD

Zgodaj v naši zgodovini smo začeli deliti lastnino na osebno in tujo, čeprav je v večini primerov šlo le za materialno lastnino. Šele pozneje so ljudje kot svojo lastnino začeli upoštevati tudi delo, ki ni bil produkt njihovih rok ampak uma. Pri obeh vrstah lastnin pa je kmalu prišlo tudi do kraja. Za razliko od odkrivanja kraje materialnih dobrin je bilo odkrivanje kraja intelektualne lastnine, za katero se je uveljavil izraz plagiatorstvo, precej težje, pa tudi precej manjše posledice je imelo. V obeh primerih pa je šlo za isto stvar: za odtujitev osebne lastnine. Danes je plagiatorstvo poseglo že v filmsko in glasbeno industrijo in ne samo v književnost, kot je veljalo včasih.

Razvoj informacijske tehnologije je možnosti za plagiiranje povečal do neslutnih razsežnosti na vseh področjih. Seveda pa informacijska tehnologija omogoča tudi odkrivanje in lažje dokazovanje in nenazadnje tudi preganjanje plagiatorstva.

Žal se je plagiatorstvo preselilo tudi v izobraževalne ustanove. Osnovni namen šolanja je prenašanje znanja z učitelja na učenca. Pogosto pa učenci želijo doseči končni cilj hitreje in z manj truda. Takrat se začnejo zatekati k plagiatorstvu. To se dogaja lahko tako pri pisanju seminarskih nalog kot tudi pri reševanju izpitnih vprašanj. Sami se pogosto ne zavedajo, da s tem posegajo v lastnino nekoga drugega, hkrati pa škodujejo tudi sebi, saj ne dobijo znanja, ki bi ga morali.

Plagiatorstvo med študenti doživlja vrhunec prav v zadnjih letih. Od razvoja računalnikov in interneta naprej študentje čedalje pogosteje posegajo po njem. Odločajo se za uporabo internetnih virov, vse manj je tradicionalnega iskanja gradiva po knjižnicah in prebiranja literature. Razlogi zato so številni: od zamudnega iskanja literature po knjižnicah, razgovorov s knjižničarji do prepisovanja itn. Eden izmed glavnih razlogov za to je prav gotovo lažje kopiranje besedil. Za zdajšnjo generacijo študentov se je namreč v zadnjih letih celo uveljavil izraz »copy-paste« generacija, saj ravno lažji dostop do virov prek interneta in kopiranje besedila direktno v tekst precej olajša delo študentu, ki tako z malo ali skoraj nič truda uspe opraviti obveznost, čeprav se pri tem ne nauči veliko. Zato čedalje več fakultet začenja uporabljati različno programsko opremo za odkrivanje le tega. Eden izmed takih računalniških programov, za katerega so se odločile tudi nekatere slovenske fakultete, članice Univerze v Ljubljani, med njimi tudi Pedagoška, Ekonomska, Fakulteta za družbene vede in tudi Fakulteta za upravo, je program TurnItIn. Te fakultete se zavedajo problema plagiatorstva in upajo, da bodo s tem prisilile študente, da se ne bi študijskih obveznosti lotevali lahkomišlno (Kučić, 2009, str. 24).

1.1 CILJI IN NAMEN RAZISKAVE

Plagiatorstvo je postalo ena izmed bolj perečih tem zadnjih nekaj let. Veliko je bilo govora o plagiatorstvu v glasbi, literaturi in tudi politiki. Zelo problematičen je pojav plagiatorstva v visokem šolstvu. Vse več študentov se odloča za namerno kopiranje in prepisovanje del drugih avtorjev zaradi želje po dobri oceni s čim manj vloženega truda in časa. Postavlja pa se vprašanje, ali večina študentov to zares počne namerno ali je vzrok tudi v tem, da se mnogi ne zavedajo tega, da plagiirajo. Razloge, zakaj je to tako razširjen pojav in ali je to tudi nameren, sem želel odkriti v svoji raziskavi. Poleg tega sem/bom predstavil tudi orodja, katerih namen je odkrivanje plagiatorstva. Med njimi bolj podrobno predstavljam računalniški program TurnItIn, ki ga uporablja Fakulteta za upravo. Ta program so že začeli uporabljati na mnogih drugih univerzah v tujini. Deležen je številnih, predvsem pozitivnih kritik. Zato me zanima, ali lahko tak računalniški program prispeva k zmanjšanju plagiatorstva in ozaveščanju študentov o pomenu citiranja.

Diplomsko delo je sestavljeno iz več delov. Prvi del naloge je teoretičen del. V njem predstavljam pojem plagiatorstva, različne definicije tega pojma, vzroke za plagiiranje in razloge za omejitve. V tem delu sem se osredotočil predvsem na raziskave tujih avtorjev, kjer se s problemom plagiatorstva in računalniškim odkrivanjem le tega srečujejo precej dlje kot pri nas. V nadaljevanju predstavljam nekatere bolj poznane primere poskusov plagiiranja, vendar ne le v književnosti temveč tudi v glasbi in medijih. Predstavljam tudi računalniške programe, ki omogočajo preverjanje plagiatorstva v besedilih. Med številnimi računalniškimi programi, ki so danes na voljo, sem se odločil za najbolj poznane. Večina teh programov je komercialnih, saj so nastali z namenom trženja. Opisal sem tudi program WCopyFind, ki je z razliko od ostalih popolnoma brezplačen. Osredotočil sem se na računalniški program TurnItIn, ki je tudi najbolj razširjen program za odkrivanje plagiatorstva.

V drugem delu naloge predstavljam raziskavo o plagiatorstvu, ki sem jo opravil med študenti različnih letnikov Fakultete za upravo Univerze v Ljubljani. V raziskavi sem želel ugotoviti, v kolikšni meri študentje poznajo pojem plagiatorstvo in kaj jim pomeni. Želel sem spoznati njihov odnos do tega pojava in v kolikšni meri se poslužujejo plagiiranja. Zanimalo me je tudi poznavanje programov za odkrivanje plagiatorstva in odnos do citiranja. S tem sem želel predvsem odkriti, ali Fakulteta stori dovolj za to, da se preprečuje plagiatorstvo in kakšno vlogo ima pri tem razlaganje pomena citiranja. Iz tega sem razvil in preveril sledeče hipoteze:

1. HIPOTEZA: domnevam, da študenti dobro poznajo pojem plagiatorstva, vendar se ga kljub temu poslužujejo v veliki meri.
2. HIPOTEZA: študenti, plagiirajo zaradi več razlogov, med katerimi ni prevladujočega.

3. HIPOTEZA: stopnjo plagiiranja bi najbolj zmanjšala vpeljava prisilnih ukrepov, kot so računalniški programi za odkrivanje plagiatorstva in ozaveščanje s strani profesorjev.

Pri izdelavi diplomske naloge sem se srečeval tudi z nekaterimi problemi, ki jih sprva nisem pričakoval. Največji problem je bila dostopnost podatkov o programih. Vsi proizvajalci programov namreč skrbno čuvajo podatke o delovanju sistema, tako da podrobnosti o tem, kako delujejo programi, javnosti niso dostopni. To je seveda pričakovano, saj podjetja ščitijo svoje znanje in interese pred konkurenco.

1.2 PREGLED VSEBINE

Naloga je sestavljena iz več delov. V prvem delu se osredotočam na pojem plagiatorstvo, kdaj je pojem nastal in od kod izhaja. Predstavljam nekaj najpomembnejših definicij in tudi delitev pojma. V nadaljevanju izpostavim pomembnejše vzroke za plagiiranje in primere plagiatorstva na različnih področjih tako pri nas kot po svetu.

V drugem delu so predstavljena najpomembnejša orodja za odkrivanje plagiatorstva v besedilih. Poudarek je predvsem na računalniških programih, ki to omogočajo. Izpostavil sem predvsem program TurnItIn, ki je nekako postal »paradni konj« med programi, ki omogočajo odkrivanje plagiatorstva v besedilih.

V zadnjem delu so predstavljeni rezultati raziskave, ki sem jo opravil med 140 študenti Fakultete za upravo. V tem delu predstavljam možne rešitve za zmanjšanje plagiatorstva.

2 PLAGIATORSTVO

Pojem plagiatorstvo ni nov pojem. Izhaja iz latinske besede »plagiarius«, ki pomeni ugrabitev oziroma tatvino brez želje po obogatitvi (onlinedictionary. com, 2010) .

Danes se pomen pojma ni bistveno spremenil. Še vedno se pojavljajo številne definicije, kaj točno ta pojem pomeni.

Slovar slovenskega knjižnega jezika definira plagiat kot: »kar je napisano, prevzeto od drugih in objavljeno kot lastno« (SSJK, 2008).

Veliki slovar tujk (2002, str. 888) opredeli plagiatorstvo kot »nepooblaščen posnemanje tuje duhovne oziroma intelektualne lastnine«.

Plagiatorstvo je že dolgo priljubljena tema številnih avtorjev, kar dokazujejo številne definicije v različnih slovarjih in enciklopedijah. Tako se v angleških virih večinoma pojavlja definicija »*the act of taking the writings of another person and passing them off as one's own*« kar v prevodu pomeni »dejanje jemanja tujega besedila z namenom predstaviti ga za svojega« (Britanica.com, 2010)).

Tudi Webstrov slovar plagiatorstvo opredeli podobno: » *A piece of writing that has been copied from someone else and is presented as being your own work* » (Webster on-line dictionary.com, 2010), kar bi prevedli kot "del besedila, ki je bil prepisan in predstavljen kot lastno besedilo".

Definicija plagiatorstva je torej v vseh slovarjih dokaj podobna. Na spletni strani plagiarism.org (2010) pa najdemo, da plagiatorstvo pomeni »imeti delo nekoga drugega za svoje, kopiranje besed in idej brez ustreznega citiranja, neustrezno citiranje, dajanje nepravilnih informacij o viru, kopiranje dela v tolikšni meri, da to sestavlja večino dela ne glede na to ali je pravilno citirano ali ne.«

Prav tako pa se mnogi avtorji med seboj ne strinjajo o tem, do kolikšne stopnje velja neko delo kot avtorsko in ne kot plagiat.

Keuskamp in Sliuzasova (2007, str. 92) sta ugotovila, da večina avtorjev plagiatorstvo definira kot predstavitev dela drugega avtorja za svoje delo, ne glede na njegov namen.

Postavlja pa se vprašanje, kaj vse zajema pojem plagiatorstvo. Večina avtorjev (Hayes in Introna, 2005, str. 214; Martin in sod., 2009, str. 37; Sautherland-Smith, 2008, str. 37) se v svojih definicijah omejuje le na pisna dela. Toda, ali je plagiatorstvo le kopiranje delov ali celote člankov, knjig, programski kod itd., ali pa ta pojem vključuje tudi prepisovanje izpitov in kopiranje idej? V literaturi avtorji ločeno obravnavajo prepisovanje člankov, knjig, programskih kod od prepisovanj pri izpitih (Anderson, 2008, str. 35; Ryan in sod., 2009, str. 1; Pupovac in sod., 2008, str. 14). Kljub temu pa je meja med obema vrstama zelo medla. Pri obeh gre namreč za krajo znanja nekoga drugega. Prav tako sta skupna namen in cilj prepisovanja: s čim manj

truda priti do boljšega rezultata. Pri plagiatstvu je treba upoštevati tudi, da se mnogi ne zavedajo svojega dejanja. Razlog zato je bodisi neznanje ali pa površnost.

Plagiatstvo je izredno širok pojem. Zato ga je za lažje razumevanje potrebno deliti na več vrst. Kot pri definicijah plagiatstva se tudi pri vrstah pojavljajo številne opredelitve. V grobem bi lahko plagiatstvo ločili na namerno in nenamerno (Lunsford, 2006, str. 64). Avtorica v svojem delu opredeljuje nenamerno plagiatstvo kot neustrezno in nejasno citiranje, med tem ko namerno plagiatstvo označuje kot dejanje, da delo, ki ga je napisal nekdo drug, plagiator zavestno označi za svojega. Enako velja za direktno kopiranje iz različnih virov brez ustreznega citiranja. Sam se s to definicijo popolnoma strinjam, čeprav je potrebno omeniti, da je nenamerni plagiarizem moč pripisati tudi neznanju. To velja sploh za manj izkušene avtorje, kot so srednješolci in študentje, ki jim velikokrat pomembnost citiranja in nevarnost plagiiranja nista dovolj dobro, če sploh sta, predstavljena. Marsikdo bi to označil za namerno plagiiranje, kljub temu da avtor tega ni želel. Zaradi nejasnosti, kdaj je plagiiranje namerno oziroma nenamerno, so nastali tudi drugi poskusi ločevanja. Tako so Maurer in sod. (2006, str. 1051) opredelili štiri kategorije oziroma tipe plagiarizma. Prvega so označili kot »naključnega« (accidental). Ta nastane zaradi pomanjkanja znanja in nezavedanja o pomembnosti citiranja. Drugi tip so poimenovali kot »nenamerne« (unintentional). Nastane zaradi tega, ker je na voljo ogromno informacij in znanja, na podlagi katerega si ljudje ustvarimo svoje ideje, ki pa so bile že prej napisane, ne da bi se mi tega zavedali.

Tretjo kategorijo plagiiranja so poimenovali »namerno« (intentional). Zanj je značilno, da je bil del nekega avtorskega dela kopiran namerno brez ustreznega priznanja avtorju izvirnika.

Zadnji tip so prej omenjeni avtorji poimenovali »samoplagiatstvo« (self-plagiarism). Zanj je značilna uporaba lastnega dela v neki drugi obliki brez sklicevanja na originalni vir.

Omenjena opredelitev plagiatstva precej pripomore k razumevanju tega pojma in k uvrščanju le-tega v različne skupine. V praksi je odkrivanje resničnih razlogov za plagiiranje precej bolj težavno. Pomembno je, da ta klasifikacija pripomore k lažjemu razumevanju vzrokov za plagiiranje.

Navedene slovarske in enciklopedične opredelitve plagiatstva nakazujejo, da gre za zavestno prilaščanje tujega intelektualnega dela, medtem ko pa je na osnovi navedb zgoraj omenjenih avtorjev treba razlikovati med zavestnim prilaščanjem tujega dela in neustreznim navajanjem oziroma neznanju o citiranju uporabe del različnih avtorjev. Ugotavljanje, ali gre za neznanje oziroma nevednost ali za sprenevedanje, pa presega tudi sposobnosti različnih računalniških programov za ugotavljanje plagiatstva.

Velik problem pa je določanje meje, do katere se neko delo šteje kot plagiat. Enotno je mnenje, da je direktno kopiranje ali prepisovanje člankov brez citiranja plagiatstvo in kot tako tudi kaznivo. Problem pa je določanje, ali je neko delo

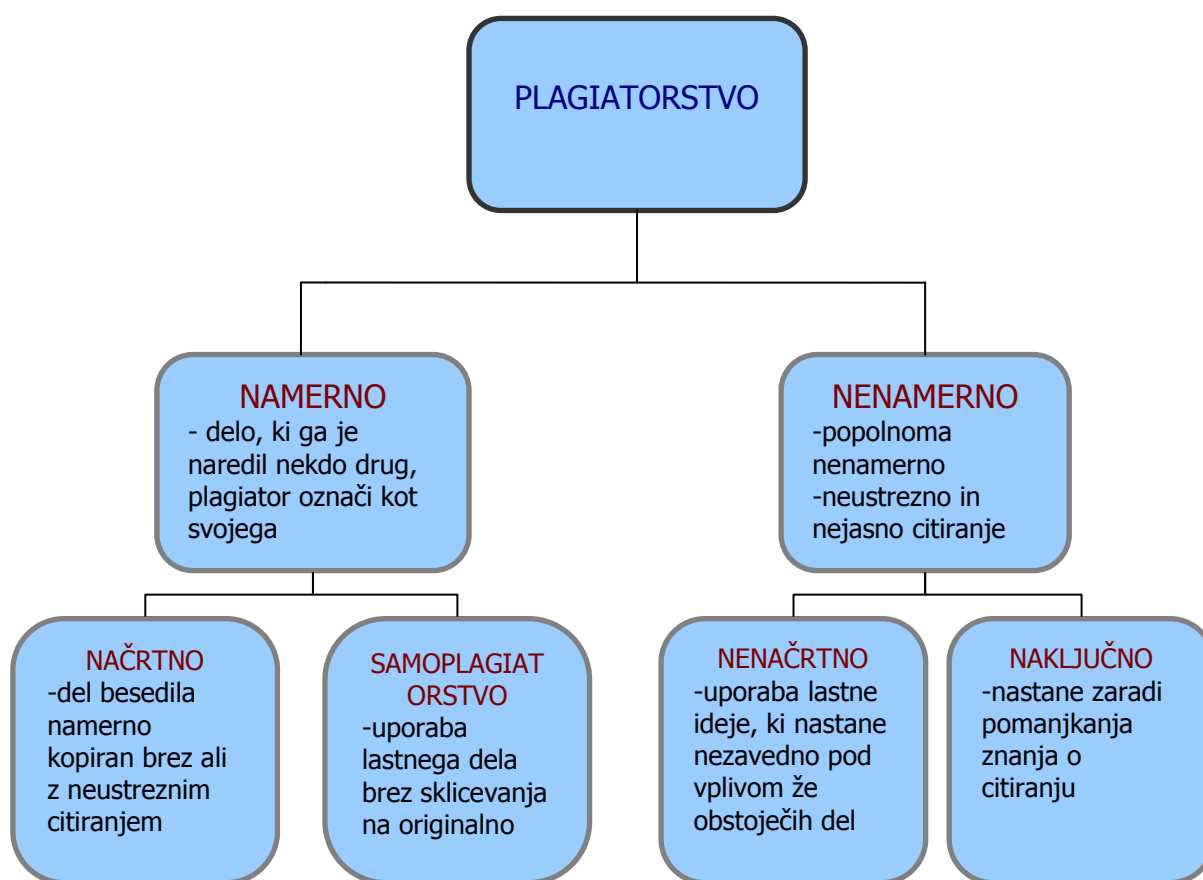
plagiat prav v primeru, če vsebuje veliko citatov in malo lastnih tez. Poleg tega pa je težava še v določanju te meje. Angleška raziskava, ki sta jo opravila Hays in Introna (2005, str. 219) je pokazala, da študentje različno ocenjujejo, do katere mere se neko delo šteje kot plagiat. Na vprašanje, kdaj bi neko delo, dolgo 3000 besed, štel kot plagiat, so odgovarjali, da če bi bilo citatov za več kot dva stavka, spet drugi pa so odgovorili, da tudi, če bi bilo citatov za cel odstavek. To le pove, kako različna so mnenja o tem, koliko citiranja je dopustno. Mnogi pa se sprašujejo, koliko odstotkov ujemanja teksta je še dovoljeno. Kot pravita Keuskamp in Sliuzasova (2007, str. 96), je ta meja med 11 in 15 odstotki, odvisno od zahtev posameznikov.

Lunsfordova (2006, str. 66) ugotavlja, da danes ni na svetu nič več novega, kar velja tako za pisanje kot za življenje. Kar koli napišemo, je pod vplivom tega, kar smo že prebrali in izkusili. Prav tako ni moč na vseh področjih določiti enako mejo, od kod dalje se pojavlja plagiatorstvo. Maurer in sod. (2006, str. 1058) ugotavljajo, da je razlika med matematičnimi deli, kjer je nujno potrebno citiranje klasične literature celo v več kot tretjini naloge, da bralcu postane jasno ozadje, kako je avtor prišel do rešitve, in med družboslovnimi, kjer toliko citatov prav gotovo ne bi bilo dopustno, čeprav je že veliko raziskav z nekega področja in da se ideje različnih avtorjev slej kot prej križajo, čeprav avtorji sploh ne vedo, da je nekdo drug že prej imel takšno idejo.

Zanimivo je, da je plagiatorstvo bolj problem zahodnih držav, saj se je v nekaterih državah že v 16. stoletju uveljavila pravica avtorjev do njihovih literarnih del, do 18. stoletja pa se je v Evropi uveljavilo načelo, da ima avtor nad svojim delom bolj moralne kot materialne pravice, v nasprotju z Anglijo, kjer so imeli avtorji vedno materialne pravice do svojih del (Sutherland-Smith, 2006, str. 45).

Vse kulture namreč nimajo negativnega odnosa do plagiiranja. Kot ugotavlja Lunsfordova (2006, str. 66), se odnos do plagiatorstva razlikuje med različnimi kulturami. V nekaterih kulturah se uporabljanje idej drugih zdi kot izkazovanje globokega spoštovanja do avtorja in njegovega znanja. To seveda velja v kulturah, kjer je znanje cenjeno kot nematerialna vrednota. Čim želimo znanju določiti neko materialno vrednost, ga moramo zaščititi, kar pa pomeni uvedbo avtorskih pravic.

Slika 1: Vrste plagiatorstva

Vir: LASTEN

2.1 VZROKI IN POSLEDICE PLAGIATORSTVA

V človeški naravi je, da to, kar smo sami ustvarili, si to tudi lastimo, in želimo, da tudi drugi priznavajo kot naše. Razlogi zato so predvsem potrditev pred drugimi, pa tudi ekonomski. To velja tudi za kulturna in znanstvena dela. Odkar se večina intelektualnih del dobi prek interneta, je plagiatorstvo postalo sploh problematično. Ta dela so namreč dostopna vsem. Prav vsak, ki tako hoče, lahko uporabi neko delo za svojo raziskavo in to brez avtorjeve vednosti in tudi njegovega priznanja. Na kratko povedano, vsak lahko plagiira. To pa je seveda problematično, saj si nekdo lasti zasluge za delo, ki smo ga opravili mi, pri tem pa z razliko od nas ni porabil niti malo truda in časa, morda tudi denarja ne. Toda, zakaj prihaja do tega?

Najpogostejši vzroki za to, da si študentje dovolijo plagiarizem, je »pomanjkanje znanja, samozavesti ali preprosto tega, da informacijska tehnologija na zelo lahek način to omogoča.« (Pupovac in sod., 2008, str. 15).

Eden izmed razlogov, kot sem že ugotovil, je gotovo slabo poznavanje pravil o citiranju. S pravilnim citiranjem dokažemo, da smo snov razumeli in tuje ugotovitve pravilno in korektno predstavili s svojimi besedami. Na ta način se nenazadnje tudi zaščitimo, saj je v viru lahko napaka ali napačna oziroma nepreverjena trditev (Legiša, 2007, str. 112). Drugi razlog pa je, kot bom poskušal ugotoviti tudi v svoji raziskavi, slabo sankcioniranje plagiiranja in težava pri njegovem odkrivanju in dokazovanju. Ljudje, ki zavestno plagiirajo, se zavedajo majhnih kazni, ki sledijo, če jih odkrijejo pri tem početju. Prav tako pa je težko dokazati, kdaj je nekdo načrtno plagiiral, morda pa se tega ni zavedal, pa čeprav je to lahko uporabil le za izgovor, da se reši kazni. Gotovo je ena izmed rešitev uporaba programa TurnItIn za odkrivanje plagiiranja pri študentskih delih. Opisal ga bom v nadaljevanju. Že zavedanje, da so plagiatorji lahko za svoje početje ujeti in kaznovani, bi nedvomno zmanjšalo delež tistih, ki plagiirajo. To velja zlasti za študente na fakultetah, kjer je plagiatorstvo najbolj pogosto.

Akadske ustanove po svetu vodijo različno politiko do plagiatorstva. Sutherland-Smith (2008, str. 70-71) poroča, da je za nekatere ameriške univerze, na primer v Zahodni Virginiji in Aucklandu, vsako prepisovanje brez navajanja virov plagiatorstvo in zato kaznivo, ne glede nato, ali je bilo namerno ali ne, druge spet ločijo med goljufanjem in nenamernim plagiatorstvom oz. nepoznavanjem pravil citiranja in navajanja virov, nekatere pa si še vedno zatiskajo oči pred tem vsesplošnim pojavom. Hannah Fearn (2010, str. 5) v časopisnem poročilu z nedavne konference o plagiatorstvu povzema rezultate raziskave, ki je pokazala, da univerzitetni profesorji sami ne vedo, kdaj pravzaprav gre za plagiatorstvo in kaj ga sestavlja in da pogosto raje govorijo o goljufanju kot pa o plagiatorstvu.

2.2 PRIMERI PLAGIATORSTVA PRI NAS IN PO SVETU

V zadnjem času se razkrivajo številne afere, v katerih dokazujejo plagiiranje številnim znanim osebnostim. To kaže na veličino problema, saj ne obsega le nekega ozkega kroga ljudi iz določenega poklica, ampak sega v različne sfere od glasbe, novinarstva, politike in seveda tudi visokega šolstva. Seveda se plagiatorstvo pojavlja v skoraj vsaki možni vrsti, vendar bom v nadaljevanju opisal nekaj bolj znanih primerov plagiatorstva iz sveta glasbe, literature in novinarstva.

2.2.1 Plagiatorstvo v glasbi

Eno izmed bolj znanih področji plagiatorstva je prav gotovo glasba. Zelo pogosto prihaja do različnih razprav, ali je neka skladba plagiat ali pa je samo stvar naključji. Tudi tu pa se pojavlja velik problem pri njegovem odkrivanju. Večinoma gre za skladbe, ki zelo podobno zvenijo, vendar oškodovanec zelo težko dokaže, da je avtor skladbo zares kopiral. Lažje gre pri preverjanju besedil, kjer si lahko pomagamo s številnimi računalniškimi programi, ki odkrivajo podobnosti med besedili. Kljub temu pa je nastalo nekaj odmevnih primerov dokazanega plagiiranja. Eden izmed bolj znanih je primer Georga Harrisona, ki je moral založbi Bright Tunes plačati 578.000 dolarjev kazni zaradi kopiranja skladbe skupine Chiffons »He's so fine« iz leta 1962. Pogajanja o priznanju plagiiranja in odškodnini so se začela že leta 1971. Končni znesek pa je bil določen šele leta 1993 (J. Self, 1993). To le priča o dolgotrajnosti procesov dokazovanja plagiatorstva.

V Sloveniji se je skozi čas pojavilo precej poskusov plagiiranja, vendar, zanimivo, nobeden ni bil deležen tožbe. Še najbližje temu je bil v devetdesetih letih Milan Rudan s skladbo »Laure ni več«. Kljub številnim grožnjam izvajalca originalne sklade »Laura non c'e« Neka, jo je Rudan odnesel brez kakršne koli plačane odškodnine (I. Košir, 2009).

Poleg njega so se na zatožni klopi znašli tudi številni drugi znani izvajalci od Anje Rupel, Mojmirja Sepeta, Vlada Kreslina in zanimivo tudi Matjaž Zupan, ki je danes predsednik združenja SAZAS, je bil osumljen.

2.2.2 Plagiatorstvo v književnosti

Začetki plagiatstva v takšnem pomenu, kot ga poznamo danes, izvirajo iz književnosti. Razlog zato je seveda čisto kronološki. Danes je kopiranje v književnih delih kar precej. Vendar z razliko od ostalih zvrsti se tu obtožbe ne nanašajo na kopiranje delov ali celo celote nekega knjižnega dela temveč predvsem na krajo idej. V zadnjih nekaj letih smo opazili obtožne na račun dveh zelo popularnih del. Tako je bila na udaru knjiga Dana Browna »Da Vincijeva šifra«. Plagiiranja ga je obtoževal romanopisec Lewis Perdure. Obtožil ga je, da je kopiral iz več njegovih del, predvsem sosledje dogodkov in nastop oseb (G. C. Burger, 2010). Do epiloga je prišlo leta 2006, ko je vrhovno sodišče v Londonu določilo, da Brownovo delo ni plagiat. Drug znan primer kopiranja iz literature pa je postala avtorica Harryja Potterja avtorice Joanne K. Rowling. Vendar prav tako kot Brownu tudi njej niso mogli dokazati plagiiranja. Tudi tu so primeri dokazane krivde sila redki. Najbolj znan je še primer študentke Kaavyae Viswanathan in njenega dela » How Opal Mehta Got Kissed, Got Wild and Got a Life«. Vendar je avtorica sama priznala, da so obtožbe o kopiranju resnične, zato so delo umaknili s knjižnih polic. Uporabila se je več različnih romanov, saj gre za že večkrat obravnavano temo o ambicijah mladih deklet o študiju na znamenitih univerzah (Rich, 2006).

Pri nas je v letu 2010 postalo zelo aktualno domnevno kopiranje Milana M. Cvikla. Osumljena knjiga, po njegovih besedah gre za priročnik, »Prenovljeno pravo Evropske unije«, naj bi vsebovala dele, ki so zelo podobni definicijam o Lizbonski pogodbi v Wikipediji (V. Libnik, 2010).

2.2.3 Plagiatorstvo v novinarstvu

Z razliko od plagiatstva v književnosti in glasbi, kjer so pri nas odkrili in jim to tudi dokazali izredno malo plagiatorjev, pa to ne velja za novinarstvo. Zaradi širšega kroga bralcev je bilo v Sloveniji odkritih že kar precej kršiteljev 9. člena kodeksa novinarjev Slovenije, ki striktno prepoveduje plagate (Sraka, 2009).

Med bolj znanimi kršitelji se je znašla Mojca Mavec s svojo kolumno, ki jo je objavila v časniku Ona. Med branjem kolumne je neka bralka opazila podobnosti s kolumno nemškega avtorja Wladimirja Kaminerja. Na koncu se je izkazalo, da gre za dobesedni prevod te kolumne. Avtorica je izgubila službo pri omenjenem časniku, poleg tega pa so se kasneje razkrile še podobnosti njenih člankov z drugimi članki (D. Savič, 2007) .

Drug zelo znan primer pa je primer Vide Žabot v reviji Jana. Podobno kot Mojco Mavec so tudi njo odkrili bralci. V njeni rubriki Kotiček za dušo so odkrili, da je kopirala članke iz italijanske revije Io donna. Sama je to tudi priznala. (Sraka, 2009, str. 6).

2.2.4 Plagiatorstvo v znanosti

Tudi znanstveniki niso imuni pred plagiatstvom. Občasno se v časopisih pojavijo članki o posameznih takšnih primerih, vendar ne naletijo na širši odmev. Tako je časopis The Guardian poročal o primeru odkritja plagiatstva v ugledni znanstveni reviji, ki objavlja recenzirane prispevke, British Journal of Sociology, vendar pa naj bi šlo za dogovor med avtorjema obeh člankov na eni strani ter soglasjem urednika na drugi (C. Corrigan 2009).

Uredništvo te ugledne revije se v polemiko ni spuščalo, pač pa je primer odmeval v pravniških vrstah. Veliko primerov plagiatstva med znanstveniki konča na disciplinskih obravnavah znotraj institucij, nekateri primeri pa pridejo tudi na sodišča (Is academic plagiarism being hidden, 2010).

O plagiatorski aferi na področju fizike, ki se je zgodila v Turčiji, so poročali tudi pri nas. Tako je turškimi znanstvenikom uspelo objaviti kar 35 člankov – plagiatorstev v recenziranih revijah s področja fizike (Zupan, 2006). Več člankov je objavil avtor, ki svojega znanja teoretične fizike ni mogel pokazati na zagovoru doktorata, kar je sprožilo preverjanje objav. Seveda pa je sledila kazen.

2.2.5 Plagiatorstvo med študenti

Današnji študijski programi zahtevajo veliko samostojnega dela. To se kaže pri pisanju projektnih in seminarskih nalog. Mnogi si danes preprosto olajšajo opravljane teh obveznosti s plagiiranjem. To je v dobi računalnikov in interneta vse prej kot težko. To generacijo študentov avtorji danes že označujejo kot »copy-paste« generacijo. Taka označba seveda ni nastala brez razloga. Mnogi se danes zatekajo k dobesednemu kopiranju delov ali pa celo celih člankov in knjig drugih avtorjev. Vendar pa zaskrbljujoče ni le to, s kakšno lahkoto se danes plagiira, ampak v kolikšni meri se to dogaja. Po raziskavi Martina in sod. (2009, str. 46-47) med 158 študenti srednje velike univerze v Združenih državah Amerike je bilo v pisnih izdelkih 61% študentov odkrito plagiatorstvo. Podatki za Evropo pa kažejo, da je tu problem še bolj očiten. Dahl (2007, str. 173) ugotavlja, da je kar 75% študentov v preteklosti že uporabilo nedovoljeno plagiiranje. Prav tako ugotavlja, da je večina takih študentov iz družboslovnih smeri.

Taki podatki so zaskrbljujoči. Razlogov, zakaj prihaja do tega, je več. Gotovo je bilo med temi študenti tudi precej takih, ki niso namerno plagiirati. Eden od razlogov je slabo poznavanje te tematike, saj se mnogo študentov ne zaveda pomena citiranja. Precej verjetno pa je tudi, da ne vedo, kaj sploh pomeni citiranje in kdaj se ga uporablja. »Mnogi namreč ne ločijo med tem, kaj morajo in česa ne smejo citirati, kaj spada pod splošno znanje in kaj ne« (Sutherland-Smith, 2008, str. 155).

Kljub temu pa ja tudi veliko takih, ki so se namerno lotili kopiranja od drugih avtorjev z namenom, da čim lažje dosežejo cilj. Eden izmed vzrokov, ki ga je svojem članku navaja Urška Sešek (2003, str. 416-417), je, da v današnjem izobraževalnem sistemu preverjanje in ocenjevanje znanja predstavlja vedno večji pritisk. Želja za boljšimi rezultati študente privede to tega, da začnejo plagiirati. Ta želja je lahko posledica lastnih ambicij po tem, da uspejo v svetu. Precej študentov pa je še vedno pod velikim pritiskom staršev. Ti lahko pritiskajo na posameznika in želijo od njega čim boljših rezultatov, ki jih pa mnogi niso sposobni doseči. Mnogi edino rešitev vidijo v tem, da prepisujejo od kolegov pri izpitnih obveznostih ali plagiirajo pri seminarskih in drugih nalogah. To jim seveda precej olajša delo in jim da navidezno zagotovilo, da bodo s tem opravili obveznost in dosegli boljši rezultat.

Pomembno pa se je tudi vprašati, zakaj je plagiatorstvo med študenti tako preganjano in ali je to sploh potrebno. Žal je zaradi velikega števila študentov, ki to počno, preganjanje plagiatorstva več kot potrebno. Kot rečeno, ne gre le za peščico študentov temveč za veliko večino. Ne glede na razlog plagiiranja je potrebno vedeti, da je študent s prepisovanjem oškodoval avtorja, če na za drugo, za priznanje za njegovo delo, sam pa je pri tem pobral zasluge. Če je šlo za nenamerno plagiiranje, je to edina škoda, pri namernem plagiiranju pa je študent poleg avtorja močno oškodoval tudi sebe. Z direktnim kopiranjem se najverjetneje ni poglobil v delo. Na ta način si tudi ni mogel pridobiti znanja, kar je bil prvoten namen naloge. Če njegovo dejanje ostane neodkrito, se pričakuje, da študent določeno snov vsaj razume, če že ne obvlada. Tak študent lahko predstavlja precej težav za delodajalce, saj se lahko zgodi, da ne bo znal opravljati dela, za katerega naj bi bil ustrezno izšolan.

Zaskrbljujoče pa je tudi dejstvo, »da je za študente, ki so goljufali v času akademskega študija, bolj verjetno, da bodo goljufali tudi na delovnem mestu« (Anderson, 2009, str. 35).

Velika večina študentov se žal zaveda, da bodo, tudi če načrtno plagiirajo, težko odkriti. Redko kdo odneha zaradi misli, da bo s tem kršil avtorske pravice. Kot odkriva Sutherland-Smithova (2008, str. 180), velika večina odneha zaradi prepričanja, da bodo v primeru razkritja kaznovani s strani fakultete.

Očitno pa same sankcije niso dovolj oziroma ne zaležejo. Glede na podatke raziskav se še vedno veliko študentov odloča za namerno plagiatorstvo. Rešitev lahko pomeni uporaba računalniških programov za ugotavljanje plagiatorstva. Že samo zavedanje, da je tak program v uporabi, bi pri študentih dvignilo raven strahu in tako marsikoga odvrnilo do načrtnega plagiiranja. Še vedno pa ostaja problem nenamernega plagiiranja. Najboljša rešitev za zmanjšanje nenamernega plagiiranja je namenjanje dela učnega programa za to, da predavatelji opozorijo na to problematiko in študente naučijo, kdaj je potrebno citirati in zakaj.

3 RAČUNALNIŠKO PODPRTO UGOTAVLJANJE PLAGIATORSTVA V BESEDILIH

Mnogokrat je tako, da je zločin precej lažje storiti in ga prikriti kot ugotoviti, kdo je storilec in če je do zločina sploh prišlo. To velja tudi za plagiatorstvo. Kljub sodobni tehnologiji je še vedno težko dokazati, da je nekdo zares plagiiral. Ugotavljanje, ali gre za plagiat, je bilo še precej težje, ko na voljo ni bilo računalnikov in posebnih programov, ki omogočajo odkrivanje plagiatorstva. Tisti, ki je želel plagiirati, je to precej lažje prikri, saj je lahko uporabil literaturo, ki je ocenjevalec ali bralec ni poznal. Na tak način je njegovo dejanje ostalo neodkrito. S pojavom interneta je postalo plagiatorstvo precej bolj razširjeno, saj je na voljo nešteto virov, ki so dosegljivi vsem. Klasično odkrivanje plagiatorstva s primerjanjem med različnimi besedili je ostalo skorajda brez možnosti za uspeh. Prav zaradi tega so se pojavili številni načini in orodja, s katerimi je močno olajšano odkrivanje plagiatorstva.

Ironično je, da je informacijska tehnologija, ki je omogočila razširitev plagiiranja, zdaj skrbi, da se le to v čim večji meri odkriva. Če se uporaba interneta in nasploh informacijske tehnologije ne bi tako razširila, zagotovo danes ne bi imeli toliko težav z ugotavljanjem, ali je neko delo plagiat ali ne. Malokdo je v času, ko so postajala razna dela na voljo v e-obliki, pomislil na to, da bo to postala tudi odlična priložnost za plagiiranje. Šele sedaj, ko se vse bolj razkriva, v kolikšni meri je dostop do raznih besedil, podatkov itd. spodbudil plagiiranje, se je zadeva začela reševati z razvojem računalniških programov, ki omogočajo hitro in zelo učinkovito odkrivanje plagiatorstva.

3.4 NAČINI UGOTAVLJANJA PLAGIATORSTVA

V zadnjih letih so se uveljavili različni načini ugotavljanja plagiatorstva. Med njimi prevladujejo predvsem tisti, ki temeljijo na računalniško podprtem ugotavljanju plagiatorstva. V nadaljevanju opisujem najpogostejše načine iskanja.

3.1.1 Ročno ugotavljanje s primerjanjem virov

Je bil v preteklosti najpogosteje uporabljen način, ki pa se ga mnogi poslužujejo še danes. Bistvo tega pristopa je, da avtor primerja obravnavano delo z drugimi deli in išče podrobnosti. Postopek je izredno zamuden, plagiatorja se odkrije zelo redko, poleg tega so rezultati težko dokazljivi. Seškova (2004, str. 415-416) svetuje, da je za lažje ugotavljanje plagiatorstva potrebno slediti znakom prepisovanja. Posebej izpostavlja:

- neaktivne hiperpovezave do internetnih strani,
- spremembe v slogu pisanja,
- v besedilu omenjene diagrame, ki ne obstajajo,
- zaimke, ki se ne ujemajo s spolom učenca, ki je nalogo oddal.

Zelo pogosta metoda, ki se je mnogi poslužujejo, pa je iskanje z uporabo spletnih iskalnikov. Deluje tako, da oseba, ki preverja avtentičnost besedila, vtipka sumljiv del besedila v želeni spletni iskalnik. Glede na to, ali se izpiše prikazan zadetek, avtor ugotovi, ali je delo plagiat ali ne (Maurer, 2006, str. 1057).

Ne glede na navedeno pa v večini primerov še vedno pregledovalec besedila, glede na subjektivno oceno, odloči, ali je neko delo plagiat.

3.1.2 Ugotavljanje z metodo stilometrije

Metoda je bila razvita že zgodaj z namenom odkrivanja avtentičnosti in identitete avtorjev. Eden prvih primerov uporabe pa sega v leto 1439. (Stylometry, 2010). Najbolj pogosto uporabljena definicija je sledeča:

»Stilometrija temelji na osebnem in unikatnem stilu pisanja posameznih oseb« (Maurer, 2006, str. 1059).

Ta metoda je pri nas zelo slabo poznana in se je zato le redki poslužujejo. Zahteva precej znanja tistih, ki jo želijo uporabljati, vendar danes tudi že obstajajo računalniški programi, ki omogočajo preverjanje. Precej bolj poznana je v tujini, kjer se tudi precej bolj pogosto uporablja. Takšno preverjanje predstavlja precej težav. Potrebno je namreč poznavanje stila avtorja, katerega delo se preverja. Zato je potrebna široka baza podatkov, ki omogoča preverjanje med različnimi stili. Za preverjanje stila sta potrebna najmanj dva različna pisna izdelka istega avtorja. Temelji na preverjanju dolžine stavkov. Avtorji namreč tvorijo različne stavke tako po obliki kot tudi po dolžini. S to metodo je moč ugotoviti stil pisanja posameznega avtorja. Stili so si med seboj namreč popolnoma različni in glede na to je moč ugotoviti avtorja posameznega dela. Metodi očitajo, da ni najbolj zanesljiva. Zelo težko je namreč z gotovostjo trditi, da je neko delo plagiat le na podlagi spremembe stila. (Maurer, 2006, str. 1059-1060).

Sistem deluje le pri bolj znanih avtorjih oziroma avtorjih, ki so že objavili večjo število del. To pomeni, da metoda ne deluje pri avtorjih, ki imajo manj izkušenj s pisanjem, kot so na primer študenti. Preverjanje diplomskega dela s to metodo bi bilo izjemno težko in neučinkovito. Plagiatorstvo bi lahko ugotovili le, če bi študent kopiral delo znanega avtorja. Precej težje pa bi bilo, če bi kopiral delo vrstnika. Poleg tega je metoda izrazito nepraktična, saj porabi preveč časa. Kdor bi hotel to metodo uporabljati pri odkrivanju plagiatorstva med študenti, bi moral pregledati stile pisanja veliko študentov in ga primerjati med seboj in z ostalimi deli, kar pa je časovno izredno zamudno oziroma skoraj nemogoče.

3.1.3 Računalniško podprto ugotavljanje

Kljub temu da večina programov za iskanje plagiatorstva temelji na prej omenjenih pristopih, je računalniško podprto iskanje tako revolucionarno, da ga je potrebno omeniti kot samostojnega. Iskalci plagiatorjev se lahko poslužujejo iskanja s pomočjo računalnikov in to z zelo zanesljivimi rezultati. Množica programov, ki so sedaj na voljo, jim omogočajo enostavno, hitro in zanesljivo iskanje. Pozitivne lastnosti programov so hitro spoznali tudi na mnogih fakultetah, kjer so danes ti programi že v uporabi. Predvsem pomeni velik prihranek na času številnim profesorjem, ki se ukvarjajo s pregledovanjem seminarskih in diplomskih nalog.

Z nastankom sodobnih računalniških sistemov, ki omogočajo obdelavo številnih podatkov, so se razvili tudi programi, ki omogočajo odkrivanja plagiatorstva. Programi se med seboj razlikujejo glede na to, kje je njihovo področje iskanja. Programi, kot so SafeAssignment, Urkund, EVE2 itd., iščejo podobnosti med deli le po internetnih straneh v formatu HTML. Sistemi, kot so TurnItIn, Copycatch itd., pa

med seboj primerjajo dela iz lastne baze podatkov. Nekateri bolj napredni, kot sta že prej omenjena, pa omogočajo tudi primerjavo besedil, ki so dostopna prek spleta. Večina programov deluje tako, da med seboj primerjajo podobnosti v postavitvi velike začetnice, končnih ločil, števila besed itd. Druga vrsta programov, ki so sicer zelo redki, pa primerjajo besedila z uporabo stilometrije.

3.4 PREDSTAVITEV NAJPOMEMBNEJŠIH SISTEMOV ZA UGOTAVLJANJE PLAGIATORSTVA V BESEDILIH

V svetu računalniškega odkrivanja plagiatorstva danes vlada huda konkurenca. Pojavilo se je ogromno programov, ki vsak na svoj način odkrivajo plagate. Večina programov je komercialnih. Nekatera podjetja so na njihov račun tudi precej obogatela. Pojavili pa so se tudi taki, ki so na voljo brezplačno. Nastali so predvsem z namenom preprečevanja plagiatorstva in ne zgolj zaslužka. Precej ponudnikov programske opreme za preprečevanje plagiatorstva pa ne ponuja le programa za odkrivanje le tega, temveč se osredotoča tudi na ozaveščanje ljudi. Tako so proizvajalci programa TurnItIn, poleg osnovnega programa, ki služi za odkrivanje plagiatov, razvili tudi program, ki služi študentom in drugim uporabnikom kot pripomoček za odkrivanje, koliko sami plagiirajo v svojih delih. S tem se doseže večjo ozaveščenost o stopnji plagiiranja. V nadaljevanju sledi predstavitev najpomembnejših programov za odkrivanje plagiatorstva v besedilih.

3.2.1 Program Eve2

Eve2 oziroma Essay Verification Engine (program za preverjanje esejev), je program, ki je nastal pod okriljem podjetja CaNexus. Program je plačljiv, njegov nakup pa je možen preko spleta. Program lahko preverja preproste tekstovne datoteke, Wordove dokumente in datoteke programa Corel Word Perfect. Program deluje tako, da preverja oddano datoteko z deli, ki so objavljena na spletu. Za iskanje del po spletu uporablja lasten iskalnik. Uporabnik sam določi hitrost iskanja in natančnost. S povečanjem hitrosti se seveda zmanjša njegova natančnost in obratno. Po odkritju podobnega dela uporabniku sporoči hiperpovezave do strani, s katerih naj bi bil določen tekst kopiran. Program vse domnevno kopirane dele označi z rdečo barvo in sporoči odstotek kopiranja. Uporabnik mora nato še sam pregledati rezultate, ki jih nato lahko tudi zavrže (EWE 2, 2010).

Glavna pomanjkljivost sistema Eve2 je ta, da lahko išče le po straneh HTML. »Danes pa prevladujejo dinamične spletne strani, študentje pa si pogosto izmenjujejo dokumente tudi preko forumov in repozitorijev, zato obstaja velika verjetnost, da Eve2 ne bo uspel izslediti podobnega dokumenta« (Sraka, 2009, str. 58).

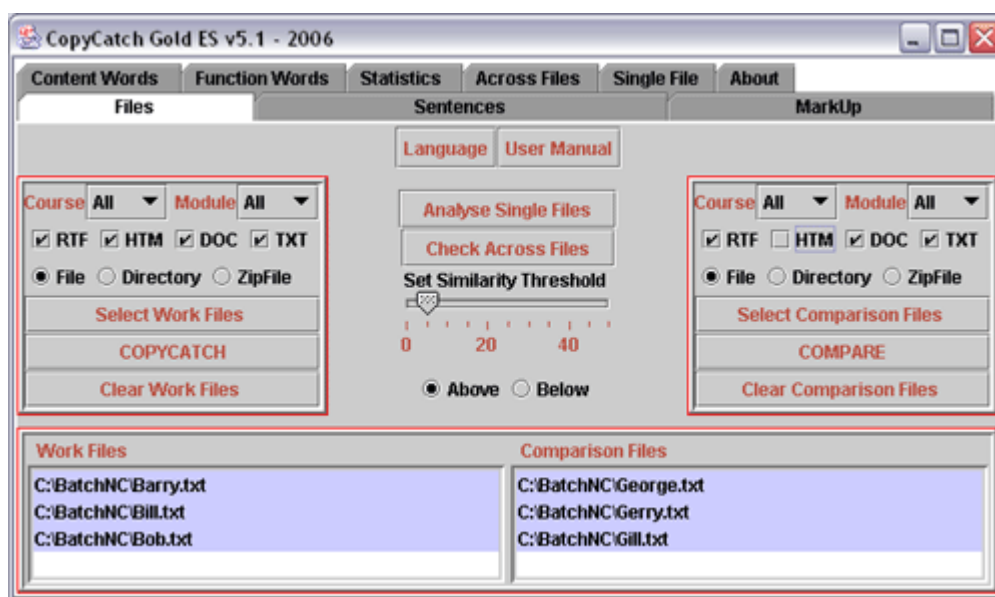
Žal program tudi ne omogoča iskanja pa lasti bazi podatkov. To predstavlja v okviru fakultet velik problem, saj ne more naložiti del drugih študentov, ki bi bila podlaga za kasnejše preverjanje. Prav tako program ne odkrije plagiatorstva v delih, ki niso dosegljiva na spletu, lahko pa bi bila v lokalni bazi podatkov. Pozitivna lastnost tega programa pa je, da omogoča hitro preverjanje podatkov. Hitrost je odvisna predvsem od moči lokalnega računalnika in hitrosti internetne povezave. Poleg tega je program močeno naložiti na kateri koli sistem Windows.

3.2.2 Program CopyCatch

Program so izdelali v podjetju CFL Software Development Tools Range. Obstajata dve različni verziji programa: CopyCatch Gold in Copychecker. Prvi je namenjen za komercialno uporabo. Predvsem je namenjen tako učiteljem in profesorjem kot tudi zunanjim uporabnikom. CopyChecker je brezplačen program in je namenjen študentom, da se seznanijo s problemom plagiiranja.

Uporaba programa je razmeroma preprosta. Uporabnik preko orodne vrstice sam izbira način iskanja in stopnjo občutljivosti. Orodno vrstico prikazuje slika 1.

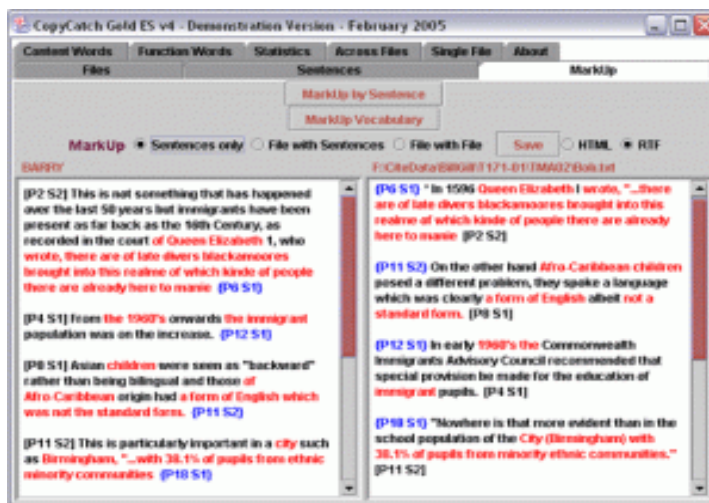
Slika 2: Orodna vrstica programa CopyCatch

Vir: dosegljivo na: cflsoftware.com, 2010

»Program identificira dela, ki so si med seboj podobna in označi tekst, ki je potreben podrobnejšega pregleda« (The CEBE Higher Education Academy, 2010) Z rdečo barvo označi dele besedila, za katere je velika možnost, da so kopirana. To je prikazano tudi na sliki 2.

Slika 3: Delovanje programa CopyCatch

Vir: dosegljivo na: cflsoftware.com, 2010

Kot ugotavlja Sraka (2009, str. 59-60), »program pri iskanju ne uporablja algoritmov, ki temeljijo na statističnem in matematičnem modeliranju temveč bolj prefinjene lingvistično posebne algoritme, ki so izpeljani iz opazovanja jezikov«. Omogoča odkrivanje plagiatov med besedili v različnih jezikih, odkriva kopiranje iz različnih virov, tudi samokopiranje, primerja besedila v različnih datotekah in virih, tudi v prevodih, preverja pravilnost citiranja in podpira datoteke v formatih TDT, RTF HTML in DOC. (CFL Software Limited, 2010).

Program omogoča tudi iskanje ujemanj v različnih besedilih. Za področje iskanja uporablja le splet, tako da tudi ta nima lastne baze podatkov.

3.2.3 Program Docol©c

Docol©c je program za ugotavljanje plagiatorstva. Je proizvod inštituta Angewandte Lerntechnologien (IFALT). Program pregleduje le vire, ki so dostopni preko interneta. Deluje tako, da uporabnik naloži datoteko, ki jo želi pregledati, na strežnik inštituta. Program nato primerja zeleno delo z besedili, ki so dostopna preko spleta. Rezultate nato pošlje preko elektronske pošte ali pa na uporabniški račun, če ga uporabnik le ima (Maurer, 2006, str. 1063-1065).

Program podpira pregled veliko vrst datotek. Z razliko od programa CopyCatch ta lahko pregleduje tudi datoteke v formatih PDF, PPT, XLS in samo v HTML, DOC in RTF. Program je komercialen, vendar ga lahko uporabnik predhodno brezplačno testira. Brezplačna različica programa prav tako omogoča primerjanje med različnimi besedili, vendar so rezultati manj natančni (Docol©c, 2010)).

Slika 4: Začetna stran programa Docol©c

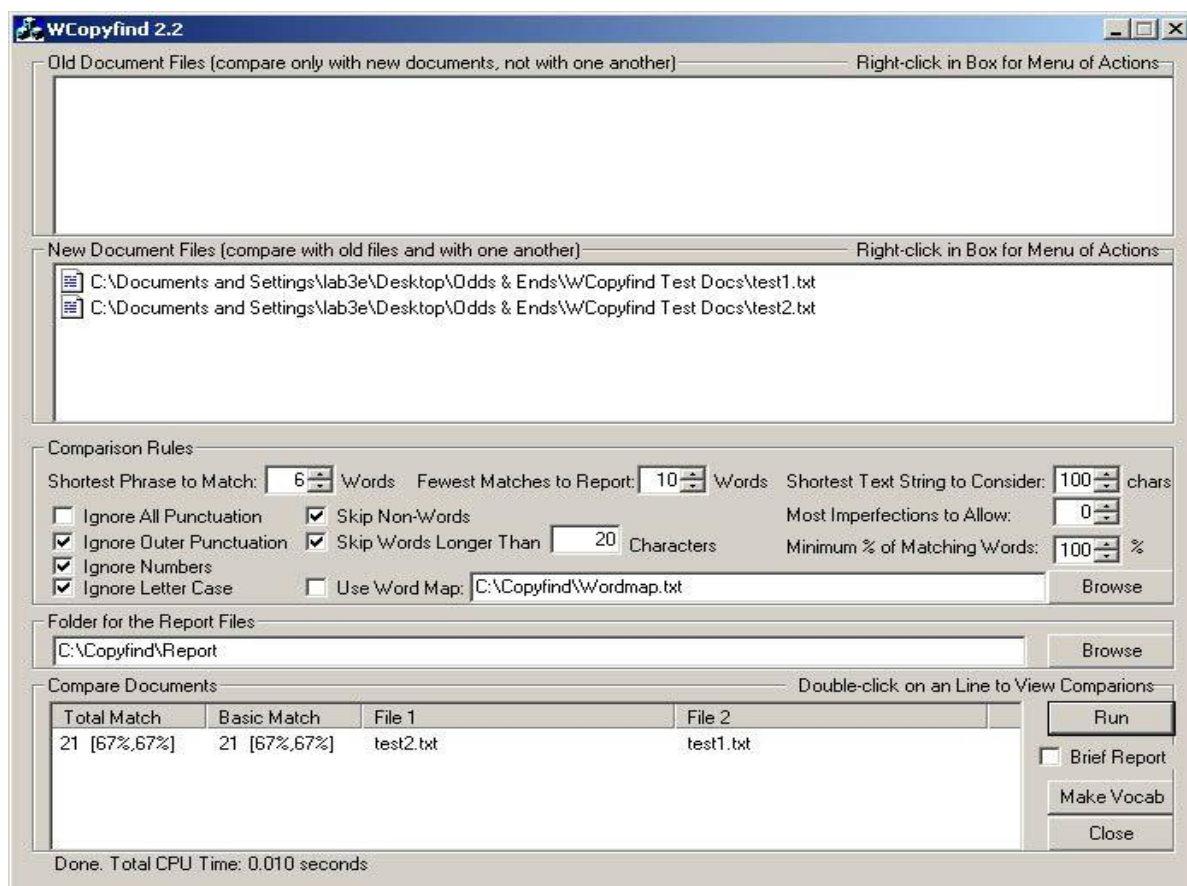
The screenshot shows the Docol©c website interface. At the top, the logo "Docol©c" is displayed in a large, serif font. Below the logo, it says "Logged in." followed by a "Log out" button. A navigation menu includes links for "Quick Guide", "Change Login", "Add Paper", and "View Reports [4]". The main section is titled "Local file:" and contains a text input field, a "Browse..." button, and a link to "Use web-address Preferences". Below this, there are radio buttons for "demo" and "professional", with "professional" selected. A "Start Plagiarism Search" button is positioned to the right. Underneath, there are options for "Send report:" with radio buttons for "to browser" and "to my account", where "to my account" is selected. A "by email:" option is also present with a text input field containing "bilal_zaka@yahoo.com". At the bottom, there is a footer with links for "Contact", "Terms & Prices", "Popollog-Evaluation", "Google & References", and "Help". The footer also contains copyright information: "©2008 ITALT - IRR/ITM research partner - Plagiarism search in more than 8 billion documents" and a link for "german english".

Vir: dosegljivo na: plagiarism a survey, 2010

3.2.4 WCopyFind

Ta program je za razliko od ostalih popolnoma brezplačen. Za njegovo uporabo si program skopiramo iz svetovnega spleta, saj je na voljo na raznih internetnih straneh. Program pa se od drugih razlikuje tudi po tem, da mu področje iskanja določimo sami. To pomeni, da sami določimo, po katerih dokumentih naj išče. Program namreč ni sposoben samodejnega iskanja po internetu (Wcopyfind, 2010). Program lahko pregleduje datoteke v formatih TXT, DOC in HTML. Prav zaradi enostavnosti je program zelo priljubljen. Nekateri kritiki so ga po številu odkritih plagiatov postavili celo pred komercialni program EVE2.

Slika 5: Izgled programa WCopyFind

Vir: dosegljivo na: plagiarism.phys.virginia, 2010

3.2.5 Predstavitev programa TurnItIn

Med množico programov, ki danes obstajajo na trgu, je med najbolj priljubljenimi in prodajanimi program TurnItIn. Uporabljajo ga številne fakultete po vsem svetu, med njimi tudi Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani. Prav zato sem se odločil, da ta program predstavim nekoliko bolj natančno.

Nastanek in delovanje sistema

Tako kot večina računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva je tudi TurnItIn program, za uporabo katerega je potrebno plačati. Program je last podjetja iParadigms, ki je nastalo leta 1996. Ideja za njegov nastanek se je porodila v skupini raziskovalcev na univerzi Berkeley. Skupina raziskovalcev se je s pomočjo matematikov, profesorjev in računalničarjev navdušila nad izdelavo prvega internetnega sistema za odkrivanje plagiatorstva. Tako so skupaj izdelali zelo poznano internetno stran plagiarism.org.

Stran se je stalno razvijala in postajala zelo slavna. Po nekaj letih so v podjetju na podlagi te internetne strani razvili program TurnItIn (Iparadigms, 2010).

Program je na voljo že več kot deset let, kar je omogočilo, da se je vseskozi prilagajal zahtevam uporabnikov. Predvsem je program specializiran za pregledovanje del študentov na fakultetah. Zato ne preseneča, da je največ njegovih uporabnikov prav profesorjev tako v srednjih šolah kot tudi na fakultetah. Program omogoča primerjavo med različnimi formati datotek od DOC, TXT, RTF, PS, PDF, do HTML (Sraka, 2009, str. 57). Od primerljivih programov tako omogoča primerjavo med največ različnimi formati datotek.

Kot zatrjujejo proizvajalci, program omogoča primerjavo med deli v tridesetih različnih jezikih. Prav tako je omogočeno iskanje med milijardami spletnih stani, milijon predhodno arhiviranih in analiziranih datotek, ogromno časopisov, knjig, glasil itd. (TurnItIn.com, 2010)

Ena od glavnih prednosti programa je prav njegova široka baza podatkov. Za razliko od večine računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva TurnItIn ne išče le po spletnih virih, ampak vsebuje tudi lastno bazo podatkov. Ta baza se stalno povečuje. Profesorji in študentje lahko svoja dela naložijo v bazo podatkov. Tako pri naslednjem iskanju program že omogoča primerjanje tudi s temi deli.

Žal o tehničnih podatkih programa ni natančnih informacij. Program je namreč narejen z namenom, da njegovi proizvajalci z njim čim več zaslužijo. Zato je princip njegovega delovanja skrit javnosti. Program naj bi deloval tako, da uporabnik naloži delo, ki ga želi preveriti, v podatkovno bazo sistema. Ta naj bi s posebnim algoritmom ustvaril digitalni podpis dokumenta in ga shranil. Nato program preveri podpis z drugimi podpisi, ki so že v bazi in jih med seboj primerja. V prvi fazi preverja članke, knjige, publikacije, ki so že v bazi, nato pa preverja še dela, ki so objavljena na internetu (How TurnItIn® plagiarsim prevention works, 2010).

Preverjanje lahko traja od nekaj deset minut, v redkih primerih pa tudi do nekaj ur. Po končani analizi program ustvari poročilo. V njem program z rdečo barvo označi domnevna ujemanja v besedilu in povezavo z besedilom, s katerim naj bi se ujema. Prav tako določi odstotek ujemanja z ostalimi besedili. Vendar to še ne pomeni končnega odgovora. V ta odstotek je vključen tudi del besedila, ki ga je avtor pravilno citiral. Realno stanje se lahko določi šele po pogovoru z avtorjem (Maurer, 2006, str. 1067 in Sraka, 2009 str. 57).

Program ne more ločiti izmišljenih stvari od resničnih dejstev in lahko se zgodi, da je naloga prepoznana kot izvirna, ne zasluži pa pozitivne ocene. Za mnoge študente je sporno tudi hranjenje besedil v TurnItInovih podatkovnih zbirkah, saj so s tem kršene njihove avtorske pravice. Seveda se je treba zavedati, da je TurnItIn samo orodje, ki ga je potrebno uporabljati po pameti (L. Arnott, 2009).

Uporaba sistema

TurnItIn je zelo zahteven program, ki opravlja izredno zahtevno delo iskanja in preverjanja podrobnosti med besedili. Zaradi množice besedil, ki jih mora preverjati, od uporabnika zahteva tudi ustrezno strojno opremo. Ta mora biti za tekoče delovanje programa precej sodobna. Po priporočilih proizvajalca so minimalne zahteve 1.5 GHz procesor, 1-2 GB RAM-a (notranjega pomnilnika), prav tako pa zahteva tudi ustrezen internetni iskalnik (TurnItIn.com, 2010).

Sistem je narejen tako, da je uporabniku prijazen. To pomeni, da omogoča enostavno uporabo programa s pomočjo grafičnega vmesnika. Program preko njega uporabniku omogoči, da na enostaven način naloži besedilo, ki ga želi preveriti, v podatkovno bazo programa. Nato preveri pristnost oddanega besedila med množico spletnih strani, datotek različnih formatov, knjig, člankov itd. Program najkasneje v nekaj urah objavi poročilo o pristnosti, s katerega je razviden kolikšen odstotek besedila je povzet iz drugih besedil. Program prav tako prikaže hiperpovezave do spletnih strani, knjig in člankov, za katere program domneva, da je delo iz njih prepisano. To prikazuje tudi slika 6.

Slika 6: Poročilo o pristnosti

Similarity: 20% [exclude quoted](#) [exclude bibliography](#) mod

"In the 1980s, perceived societal racism, discrimination and poverty - alongside further perceptions of powerlessness and oppressive policing - sparked a series of riots in areas with substantial African-Caribbean populations. These "uprisings" (as they were described by some in the community) took place in St Pauls in 1980, Brixton, Toxteth and Moss Side in 1981, St Pauls again in 1982, Notting Hill Gate in 1982, Toxteth in 1982, and Handsworth, Brixton and Tottenham in 1985. The report identified both "racial discrimination" and a "racial disadvantage" in Britain, concluding that urgent action was needed to prevent these issues becoming an "endemic, ineradicable disease threatening the very survival of our society". 4

The era saw an increase in attacks on Black people by white people. The Joint Campaign Against Racism Committee reported that there had been more than 20,000 attacks on non-indigenous Britons including Britons of Asian origin during 1985.' (Wikipedia 2007)

One of the most important reasons that produced a great quantity of changes was the term of office of Margaret Thatcher.

"Thatcherism is the name given to the laissez-faire policy of Margaret Thatcher (1925-), British prime minister from 1979 to 1990. An advocate of supply-side economics, among Thatcher's policies were: reductions in tax; manipulation of the money supply to reduce inflation; privatization of public industry; reduction of trade union power; reduction of government's role in the economy; and encouragement of people to save, work and buy property. In 1983, Thatcher's anti-inflationary policies resulted in the worst unemployment figures since 1923. Her critics argue that she sacrificed Britain's social well-being in the pursuit of her economic policy." 3

- 1 9% match (internet) <http://www.courseworkhelp.co.uk>
- 2 4% match (internet from 25/09/07) <http://en.wikipedia.org>
- 3 3% match (internet) <http://www.economyprofessor.com>
- 4 3% match (internet from 29/09/07) <http://en.wikipedia.org>
- 5 1% match (internet) <http://www.institute-of-governance.org>
- 6 < 1% match (internet from 04/11/06) <http://en.wikipedia.org>

Vir: dosegljivo na: english.academy, 2010

Prednosti in slabosti programa

Ena izmed največjih prednosti programa je uporaba lastne baze podatkov in pregledovanje po internetnih virih. Program je namreč sposoben shranjevati že pregledana ali naknadno dodana dela. Konkurenčni izdelki pa v večini zmorejo le preverjanje besedil med deli, ki so dostopna preko interneta. To programu omogoča bistveno bolj natančno in zanesljivo pregledovanje s precej večjo možnostjo odkritja plagiata.

Druga prednost pa je hitrost. Program je namreč sposoben primerjati krajše besedilo z drugimi že v nekaj minutah. Za daljše besedilo v povprečju porabi od ene do nekaj ur. To mu omogoča konkurenčno prednost pred ostali programi, saj jih je večina še počasnejša kljub temu, da preverjajo le dela preko interneta. To je tudi eden izmed bistvenih razlogov, da ima program tolikšno število uporabnikov.

Številne univerze so ga sprejele kot orodje za odkrivanje plagiatorstev kljub veliki ponudbi podobnih orodij. TurnItIn je postal standardno orodje za preprečevanje plagiatorstva po vsem svetu, saj ga uporablja že 6 milijonov študentov v 51 državah. Čeprav se je izkazal za uspešno orodje v boju s plagiatorstvom, pa je bilo narejenih kar nekaj študij o njegovi resnični učinkovitosti. Taka študija je bila opravljena v Avstraliji, kjer so kar pri 70 % sodelujočih univerz odkrili primere plagiatorstva. 58 % vseh pregledanih pisnih izdelkov študentov je vsebovalo več kot 5 % prepisanih odstavkov, 9 % pa je vsebovalo dele, direktno prenesene z interneta. Študenti so z interneta kopirali prosto dostopna dela in dela znanih raziskovalcev, ne da bi karkoli spremenili v besedilu. Program TurnItIn je v večini primerov zaznal plagiatorstvo, zato so se na večini univerz odločili, da ga uporabljajo kljub visoki ceni in dolgotrajnemu postopku preverjanja. Preveriti so želeli tudi stališče učiteljev do uporabe TurnItIna pri ocenjevanju študentskih pisnih izdelkov. Učiteljem je bilo na začetku všeč, da so lahko hitro odkrili prepisane dele nalog in prihranili na času, vendar so kmalu ugotovili, da so bili označeni tudi tisti deli besedila, ki so bili pravilno citirani. Učitelji so še vedno porabili precej časa za pregled tako označenih delov besedil. Po daljšem času uporabe so se strinjali, da program zadovoljivo označi dobesedno prepisane dele besedil, da pa predolgo traja, da dobijo rezultate preverjanja. Tudi nadaljnje ročno preverjanje označenih delov besedil jim je vzelo veliko časa. Učitelji so strnili ugotovitve, da je TurnItIn primerno orodje za ugotavljanje plagiatorstva, ni pa edino, saj študentov ne odvrča od plagiiranja, temveč jih spodbuja k iskanju novih načinov goljufanja. Nekateri učitelji so menili, da ima uporaba TurnItIna zgolj kaznovalni značaj in da bi ga uporabili zgolj kot zastraševanje, saj bi študente obvestili o uporabi TurnItIna za preverjanje njihovih pisnih nalog. Tudi kazni za plagiatorstvo ne bi smele biti prehude, imeti bi morale vzgojni učinek. Učitelji naj bi se za uporabo TurnItIna odločali prostovoljno. Vzrok, zakaj ga ne bi dosledno uporabljali, pa je v časovni zahtevnosti, pa tudi v dejstvu, da odkrivanje plagiatorstva ne odvezuje učiteljev odgovornosti za plagiatorstvo pri študentih. Učitelji pa so po drugi strani zelo zaskrbljeni, ker je na internetu čedalje več strani, ki ponujajo študentom že napisane naloge za majhne denarje. Rešitev

problema plagiatorstva vidijo v ozaveščanju študentov o pomenu citiranja in kritične uporabe pisnih in elektronskih virov (Sutherland-Smith, 2008, str. 201-203).

Marsh (2004, str. 431-432) analizira TurnItIn kot metodo za preprečevanje plagiatorstva v skladu s tradicionalnimi pogledi na intelektualno lastnino in avtorstvo. Ugotavlja, da se TurnItIn, ki je komercialen program in je zmagal v bitki za tržni delež, skriva za pedagoško usmerjenostjo. Avtor nadalje ugotavlja, da TurnItIn usmerja študente v prilagodljivost pri pisanju, pomeni pa tudi še večjo birokratizacijo navodil za pisanje nalog. Program naloži preiskovano besedilo, v katerem ugotavlja, ali je besedilo pristno ali prepisano. V bistvu naredi duplikat, ki ga program analizira tako, da ugotavlja spremembe in podobnosti v primerjavi s z že naloženimi besedili in jih označi, vendar ne predpostavlja, kaj je plagiat in kaj ni. Še vedno je oseba, ki pregleda označeno besedilo, rabsodnik. Za Marsha je sporno, da v Turitinu nastaja ogromna zbirka besedil, ki so v bistvu duplikati, ne da bi za njih lastniki programa plačali kakršno koli odškodnino avtorjem. S tem kršijo lastno zavzemanje za spoštovanje avtorskih pravic in preprečevanje internetnega plagiatorstva. V bistvu gre za industrijski proces - vneseno besedilo da končni proizvod z določeno tržno vrednostjo. Na etični ravni plagiator izbira med zavednim ali nezavednim plagiiranjem, preganjanje plagiatorstva pa je dobilo predvsem tržne razsežnosti, saj se preganjanje plagiatorjev redko uspešno konča na sodišču. Ovir pri dokazovanju plagiatorstva se pri nas zavedajo tudi na fakultetah, predvsem posamezniki, ki so se s takimi problemi že srečali (Kučić, 2009, str. 25).

Avtorjem programa TurnItIn tudi oporekajo predpostavko, da so starejša, vsaj dvesto let stara dela originali, novejša pa plagiati.

Marsh oporeka tudi pedagoški naravnosti TurnItIna, saj se program postavi med učitelja in učenca, med učenca, ki piše, in učitelja, ki bere, s čimer se spremeni odnos med obema subjektoma izobraževalnega procesa. TurnItIn tudi ni neka nova pedagoška doktrina, temveč preobleka starih pedagoških načel. S tem, ko naj bi TurnItIn prispeval k boljši pismenosti študentov, razmnožuje učbenike in druga gradiva in krši avtorsko pravo. Razglašanje Turitina za nov učni pripomoček je dvomljivo, saj ne prispeva ničesar novega k že dolgo veljavnim pedagoškim načelom za pisne izdelke učencev. Le preganjanje prepisovanja in goljufanja se je samo avtomatiziralo.

Po Marshovem mnenju TurnItIn ne bo spodkopal vzgojno-izobraževalnega sistema, bo pa pri preganjanju plagiatorstva v šolstvu vsekakor postal avtoriteta. Program predstavlja vez med učiteljem in učencem pri učenju pisanja na osnovi lastnih misli in spoznanj in pravilnemu povzemanju in citiranju intelektualnega dela drugih v informacijski dobi.

Kljub poplavi različnih programov za preverjanje pristnosti različnih vrst besedil je TurnItIn še vedno vodilni na tem področju. To potrjujejo podatki o številu uporabnikov in številu različnih vrst besedil, ki so v podatkovni bazi. Vseeno pa je program deležen številnih kritik, tako pozitivnih kot tudi negativnih.

4 PLAGIATORSVO MED ŠTUDENTI FAKULTETE ZA UPRAVO

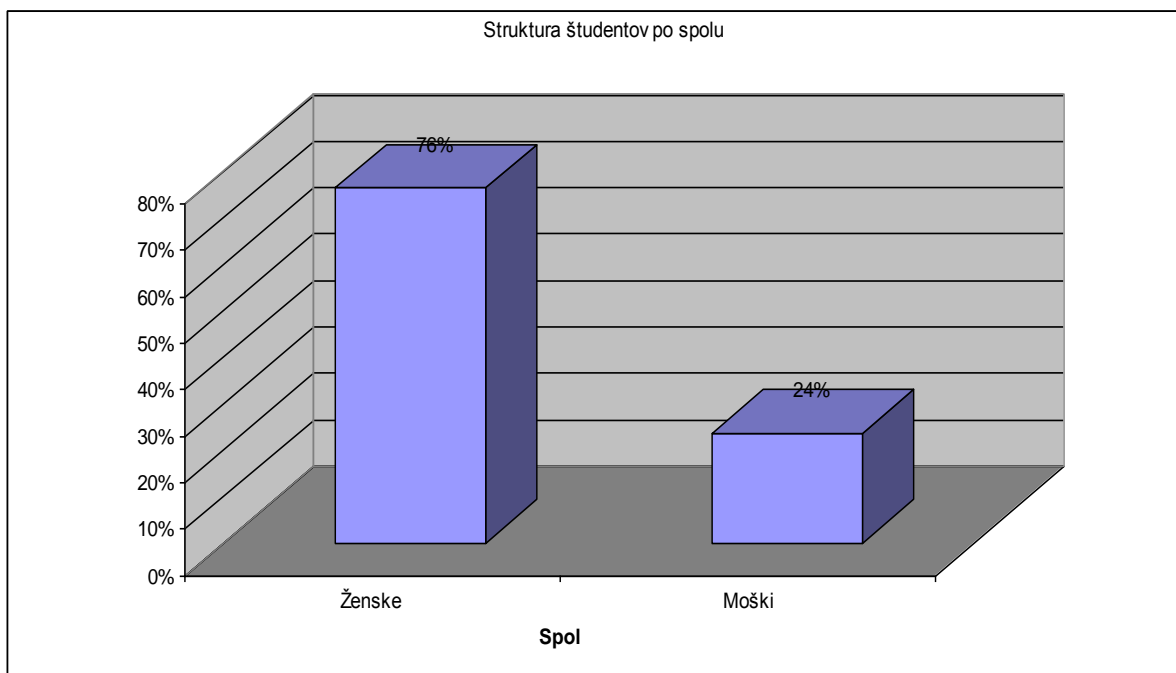
V času izbora teme in naslova diplomske naloge so se začele v javnosti pojavljati številne afere o odkrivanju plagiatorjev. V javnost pa je prišla tudi vest o nakupu programa za odkrivanje plagiatorstva – TurnItIn s strani Fakultete za upravo. Vse to me je spodbudilo, da še sam raziščem problematiko plagiiranja na tej fakulteti. Predvsem sem želel odkriti, kako razširjeno je namerno plagiatorstvo med študenti fakultete in kako dobro poznajo sam pojem plagiatorstvo. Vse to sem želel povezati s tem, ali študentje poznajo kakšen program, s katerim odkrivamo plagiatorstvo in ali bi to vplivalo na zmanjšanje le tega. Del vprašalnika pa sem tudi namenil temu, kolikšen poudarek dajo študentje citiranju, kako pomembno je to za njih in ali menijo, da so pravila jasna.

Iz tega sem izpeljal tri hipoteze:

1. HIPOTEZA: domnevam, da študenti dobro poznajo pojem plagiatorstva, vendar se ga kljub temu poslužujejo v veliki meri.
2. HIPOTEZA: študenti plagiirajo iz več razlogov, med katerimi ni prevladujočega.
3. HIPOTEZA: stopnjo plagiiranja bi najbolj zmanjšala vpeljava prisilnih ukrepov, kot so računalniški programi za odkrivanje plagiatorstva in ozaveščanje s strani profesorjev.

Raziskavo sem opravil med študenti Fakultete za upravo. Fakulteto je v študijskem letu 2009/10 obiskovalo 2418 študentov. Rednih študentov je bilo 1373, izrednih pa 498. Od tega je moških 21% in 79% žensk. Naključno je bilo razdeljenih 167 anket. Odziv študentov je bil izredno dober, saj je bilo vrnjenih 140 anket oziroma 84%. Sodelovali so tako študenti dodiplomskega visokošolskega kot univerzitetnega programa. Anketo sem izvajal med 15. 5. 2010 in 10. 6. 2010. Izvedena je bila na dva načina: osebno in preko interneta. Spletno anketo sem poslal 86 študentom, 81 pa sem jo dal osebno. Odziv je bil pri obeh skupinah zelo dober, saj je spletno anketo rešilo 90% (78 oseb), osebno pa je anketo rešilo 76% (62 oseb).

Grafikon 1: Struktura študentov po spolu

Vir: LASTEN

Iz grafikona 1 je razvidno, da je bilo v raziskavo vključenih precej več žensk kot moških. Spodnja preglednica kaže, da je pripadnic ženskega spola 76%, moškega pa le 24%. To sovпада tudi s številom žensk in moških, ki se vpišejo na Fakulteto za upravo.

Preglednica 1: Struktura študentov po spolu

	Struktura študentov po spolu	Delež
Ženske	107	76%
Moški	33	24%
Skupaj	140	100%

Vir: LASTEN

Preglednica 2: Razdelitev študentov po letnikih

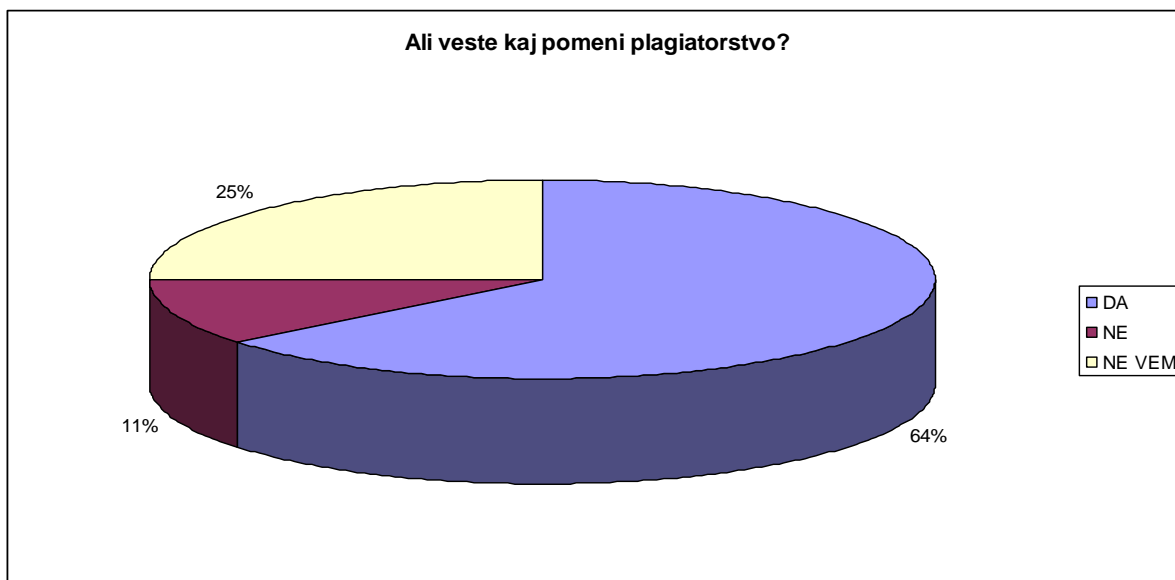
	Število študentov	Delež
1. letnik	36	26%
2. letnik	34	24%
3. letnik	35	25%
Absolvent	35	25%
Skupaj	140	100%

Vir: LASTEN

Preglednica 2 prikazuje študente, ki so opravljali anketo, po letnikih študija. Delež vseh je skoraj enak. Tako je 26% anketirance obiskovalo 1. letnik, 24% 2. letnik, 25% pa 3. letnik. Absolventski staž je imelo vpisanih 25% študentov. Anketirancem nisem zastavljal vprašanj o smeri študija, saj sem se osredotočil zgolj na študente Fakultete za upravo ne glede na smer študija.

4.1 STRKTURA ANKETIRANIH ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA UPRAVO

Grafikon 2: Poznavanje pojma plagiatorstvo med študenti v deležih

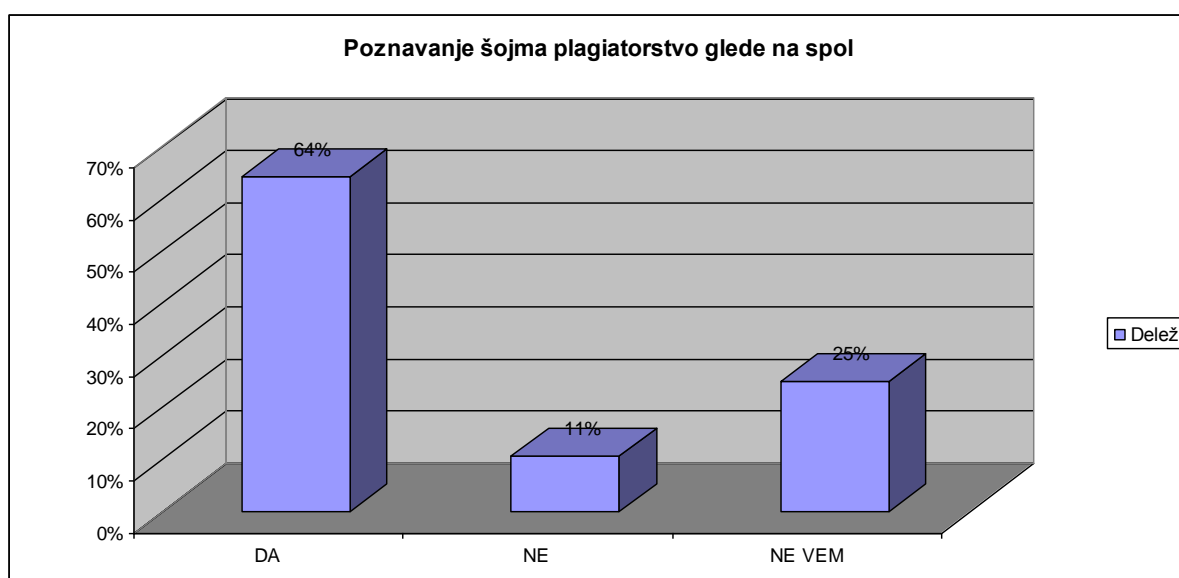
Vir: LASTEN

Preglednica 3: Delež študentov, ki poznajo pojem plagiatorstvo, glede na letnik študija

	Število študentov	Delež glede na letnik
1. letnik	21	58%
2. letnik	20	59%
3. letnik	25	71%
Absolvent	24	69%
Skupaj	90	64%

Vir: LASTEN

Grafikon 3: Poznavanje pojma plagiatorstvo glede na spol

Vir: LASTEN

Iz grafikona 2 je razvidno, da študentje zelo dobro poznajo pojem plagiatorstva. Kar 64% vseh vprašanih trdi, da pojem pozna. Samo 11% pa ga ne pozna. Neodločenih je 25%.

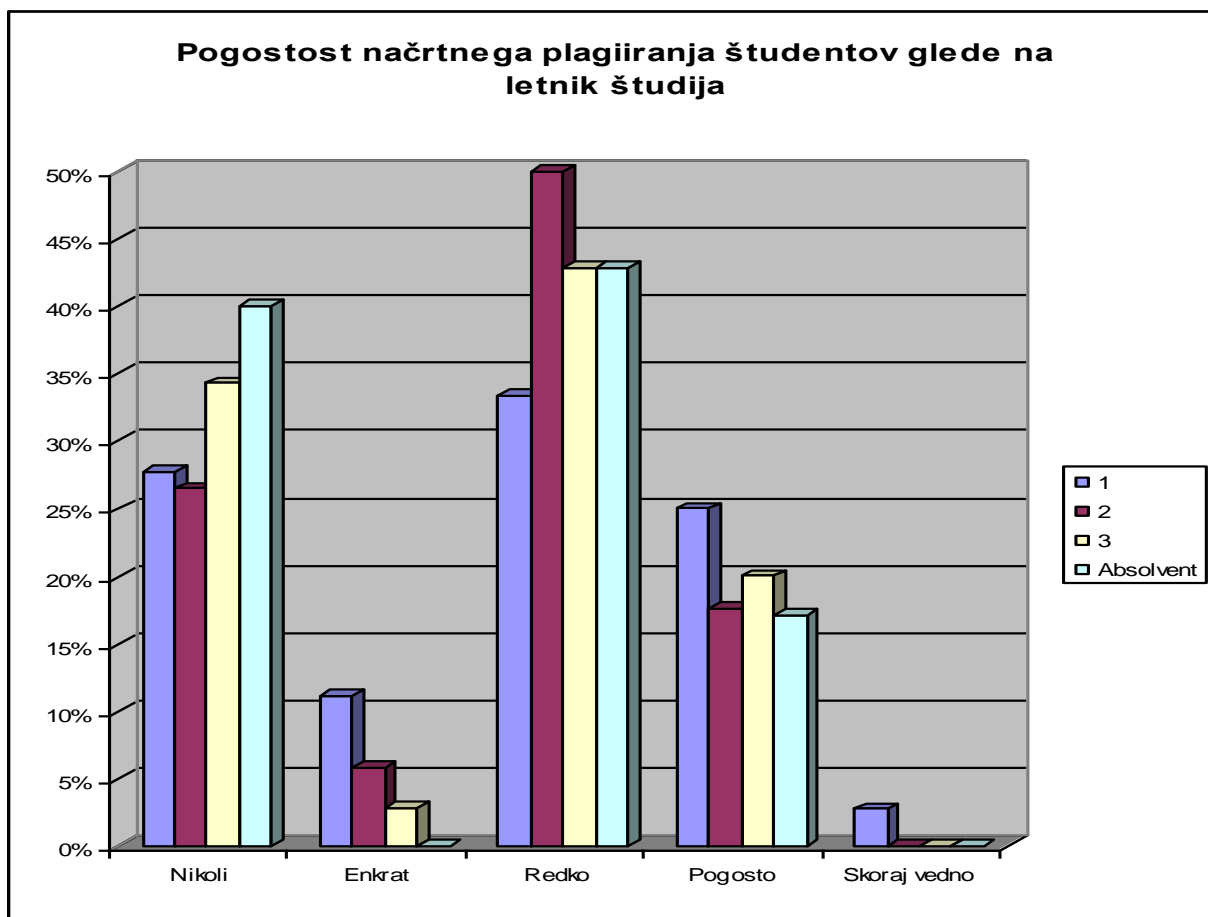
Iz preglednice 3 je razvidno, da študentje dobro poznajo pojem plagiatorstvo ne glede na letnik študija, ki ga obiskujejo. Razvidno je, da kar 11% manj študentov prvih letnikov pozna pojem plagiatorstva od tistih, ko bili vpisani v absolventski staž. Kljub temu lahko trdim, da si študentje določeno znanje o plagiatorstvu pridobijo že pred vpisom na fakulteto.

Razlike pa nastajajo v spolu. Kot je razvidno iz grafikona 3, kar 79% anketiranih moških pozna pojem plagiatorstvo in le 60% žensk. Glede na strukturo vprašanih to niti ni tako presenetljivo, saj je bilo vprašanih le 33 pripadnikov moškega spola in 107 pripadnic ženskega spola.

Naslednje vprašanje je povezano z vprašanjem, na katerega so odgovarjali le tisti anketiranci, ki so vedeli, kaj pomeni pojem plagiatorstvo. Vprašanje je bilo opisnega tipa. Med rezultati so zelo natančni opisi pojma, kaj je plagiatorstvo. Zanimivo je tudi dejstvo, da so študentje prvega letnika na to vprašanje odgovarjali s podobnimi besedami kot študentje višjih letnikov, kar podpira tezo, da so razlike med študenti višjih in nižjih letnikov glede poznavanja pojma zelo majhne. Zlasti je presenetila navedba študenta prvega letnika, in sicer: »Plagiatorstvo je polastitev pravice oziroma uporabe dela nekoga drugega v svoje namene brez dovoljenja avtorja originalnega dela«. To dokazuje, da študentje na fakulteto že pridejo z zelo dobrim poznavanjem pojma. Med prebiranjem odgovorov sem odkril tudi, da nobena definicija ni bila napačna. Vsi, ki so na vprašanje odgovarjali, so pojem tudi poznali.

4.4 POGOSTOST PLAGIIRANJA, RAZLOGI IN POSLEDICE

Grafikon 4: Pogostost plagiiranja med študenti različnih letnikov

Vir: LASTEN

Preglednica 4: Pogostnost plagiiranja med študenti glede na letnik študija

	Redko	Pogosto	Skupaj
1. letnik	72%	28%	100%
2. letnik	82%	18%	100%
3. letnik	80%	20%	100%
Absolvent	83%	17%	100%

Vir: LASTEN

Grafikon 4 in preglednica 4 prikazujeta, kako pogosto plagiirajo študenti različni letnikov na Fakulteti za upravo. Grafikon prikazuje natančno razporeditev po letnikih študija, v preglednici pa so prikazani strnjeni podatki. Tako lahko razberemo, da je redko (v anketi: nikoli, enkrat in redko) plagiiralo 72% študentov 1. letnika, 82% študentov 2. letnika, 80% študentov 3. letnika in 83% absolventov. Opazno je, da se pojavljajo razlike med ostalimi letniki in prvim letnikom. Preseneča, da so najbolj pogosto plagiirali študentje 1. letnika. Pogosto jih je plagiiralo kar 28%. Ostali letniki so plagiirali bistveno manj. To lahko prepisujemo več dejavnikom. Ena izmed možnosti in po mojem mnenju tudi najbolj verjetna je, da zaradi strahu oziroma nezainteresiranosti večina starejših letnikov ni poskušala odgovarjati tako iskreno.

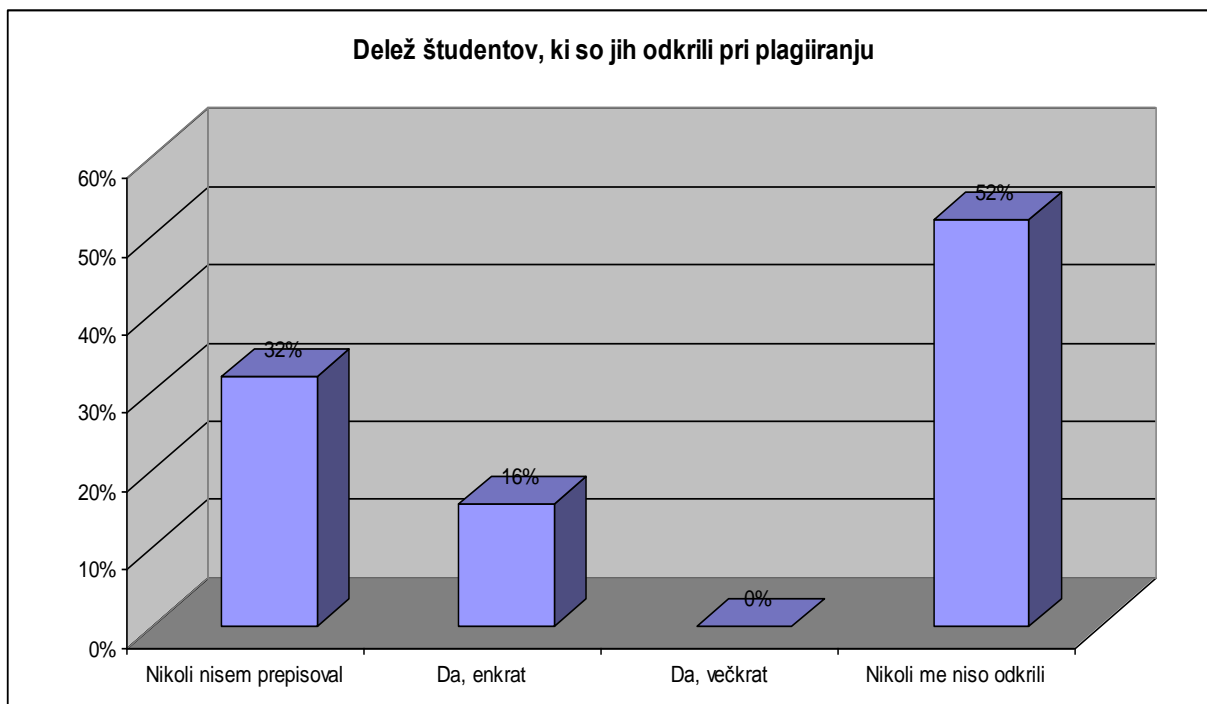
Preglednica 5: Pogostost plagiiranja glede na spol

	Ženske	Moški
Redko	77%	80%
Pogosto	23%	20%

Vir: LASTEN

Preglednica 5 prikazuje pogostost plagiiranja glede na spol. Razvidno je, da bistvenih razlik med spoloma ni. Tako je 23% žensk in 20% moških priznalo, da je pogosto plagiiralo.

Grafikon 5: Število študentov, ki so jih odkrili pri plagiiranju

Vir: LASTEN

Preglednica 6: Delež moških in žensk, ki so plagiirali

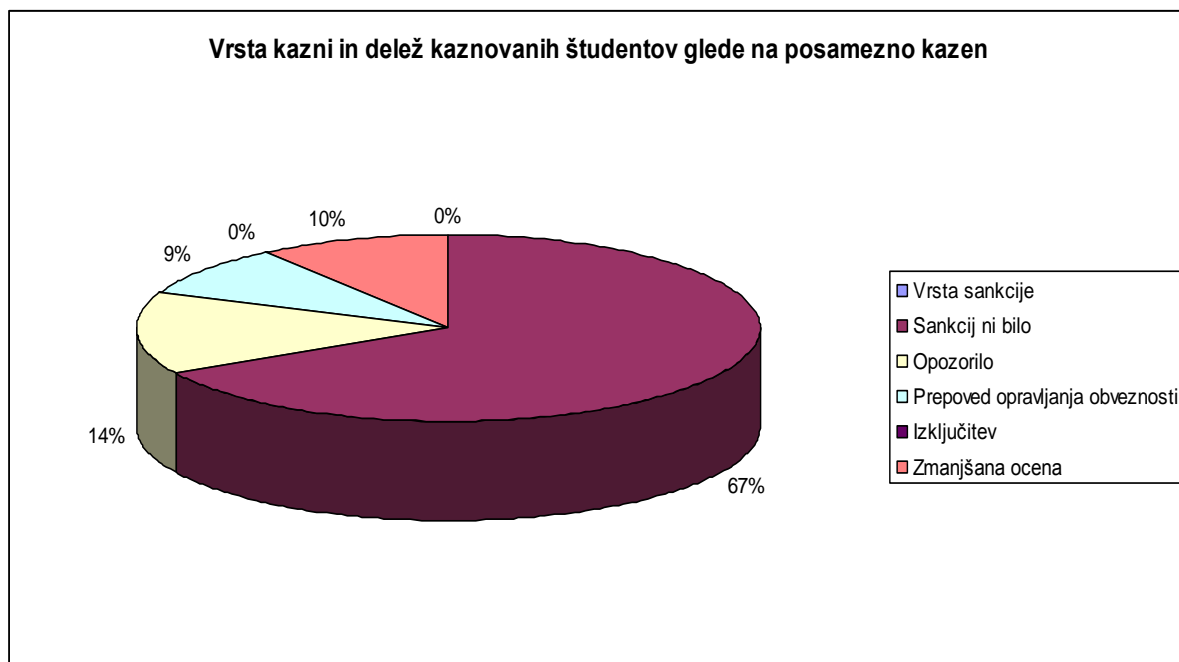
Število prepisovanj	Moški	Ženske
Nikoli nisem prepisoval	19%	35%
Da, enkrat	22%	17%
Da, večkrat	0	0
Nikoli me niso odkrili	59%	48%
Skupaj	100%	100%

Vir: LASTEN

Iz grafikona 5 je razvidno, da nikoli ni plagiiralo 32% anketiranih študentov. Med vsemi anketiranimi so jih pri tem početju enkrat odkrili le 16% vprašanih, med tem ko pa jih niso nikdar odkrili več, kar 52% vseh anketirancev.

Preglednica 6 pa prikazuje deleže moških in žensk, ki so plagiirali. Razvidno je, da je plagiatorstvo priznalo bistveno več moških. Samo 19% moških in kar 35 % žensk ni nikoli plagiiralo. Nikoli ni bilo odkritih 59% moških in 48% žensk.

Grafikon 6: Kazni, ki so jih prejeli odkriti študenti

Vir: LASTEN

Zgornji grafikon prikazuje vrsto kazni, ki so jo prejeli anketirani študenti, odkriti pri plagiiranju. Razvidno je, da je kar 67% študentov, kljub temu da so bili odkriti pri kopiranju del drugega avtorja, ni dobilo nobene kazni. 14% jih je dobilo zgolj opozorilo, med tem ko jih bilo 10% kaznovanih z zmanjšano oceno. Hujša kazen je doletela le 9% anketirancev. Le toliko jih je namreč prejelo prepoved opravljanja obveznosti.

Preglednica 7: Pregled sankcij, ki so doletele študente po letnikih

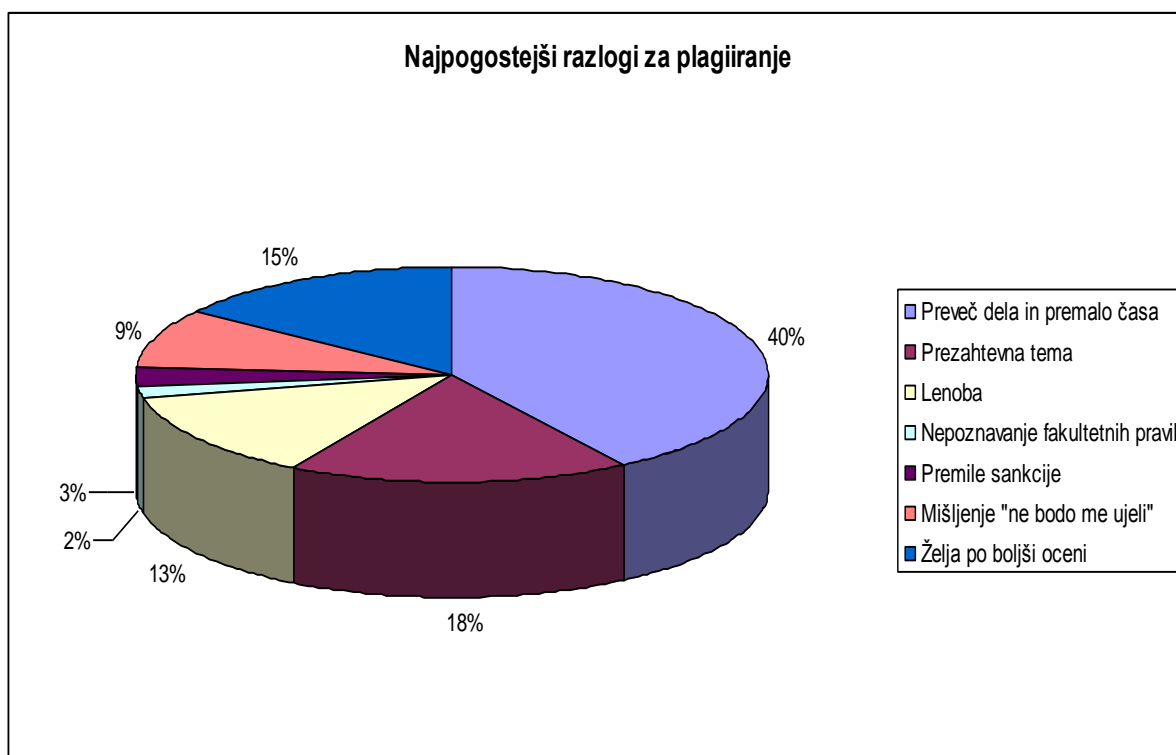
Vrsta sankcije	1. letnik	2. letnik	3. letnik	Absolventi

Sankcij ni bilo	14%	18%	14%	22%
Opozorilo	0	5%	9%	0
Prepoved opravljanja obveznosti	0	9%	0	0
Izključitev	0	0	0	0
Zmanjšana ocena	0	0	9%	0
Skupaj	14%	32%	32%	22%

Vir: LASTEN

Preglednica 7 prikazuje, da je bilo kaznovanih največ študentov 2. in 3. letnika. Doletele so jih tudi najstrožje sankcije, kot so zmanjšanje ocene in prepoved opravljanja obveznosti. To je doletelo po 9% študentov 2. in 3. letnika, ki so bili kaznovani. Večina študentov ni bila deležna nobenih sankcij.

Grafikon 7: Glavni vzroki za plagiiranje med anketiranimi študenti

Vir: LASTEN

Preglednica 8: Razlogi za plagiiranje glede na spol

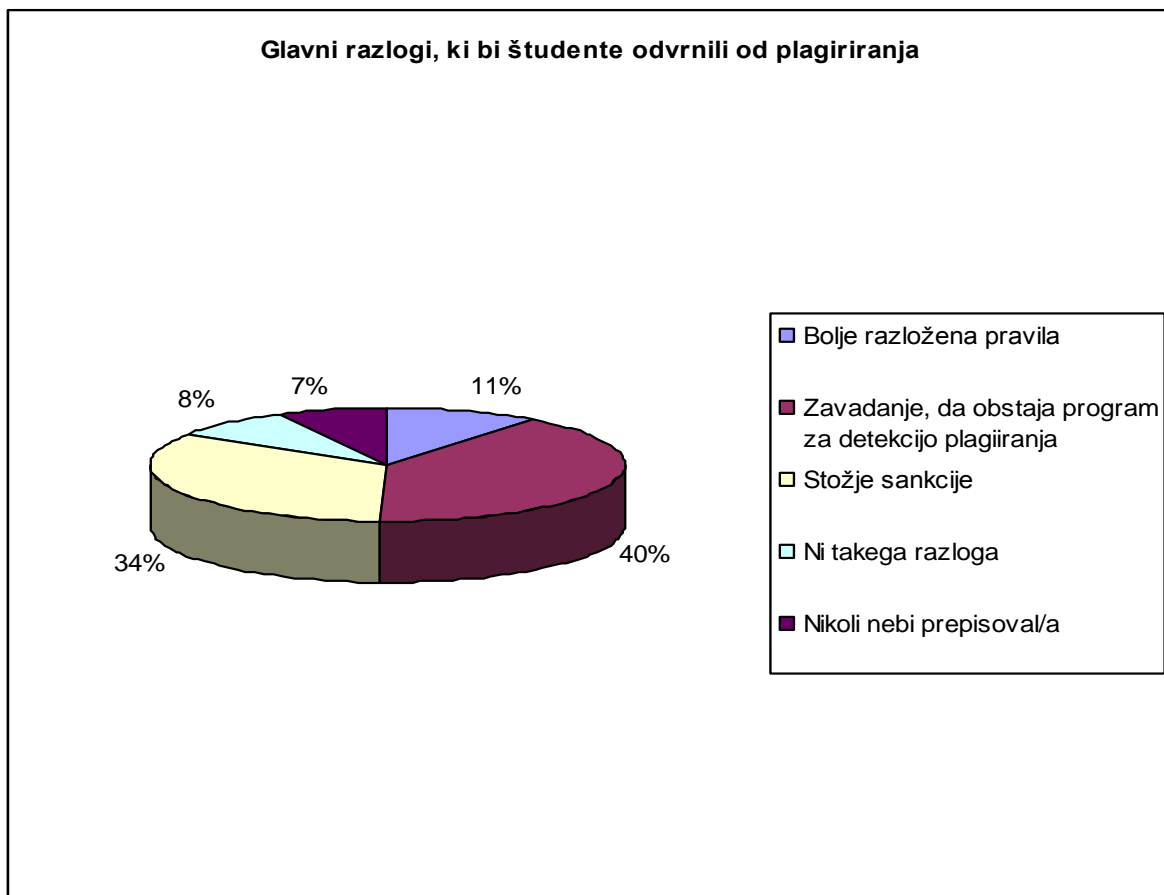
Razlog plagiranja	Moški	Ženske
-------------------	-------	--------

Preveč dela in premalo časa	39%	42%
Prezahtevna tema	17%	18%
Lenoba	9%	15%
Nepoznavanje fakultetnih pravil	4%	1%
Premile sankcije	2%	3%
Mišljenje "ne bodo me ujeli"	17%	6%
Želja po boljši oceni	11%	17%
Skupaj	100%	100%

Vir: LASTEN

Iz grafikona 7 in preglednice 8 je razvidno, da študentje za daleč najbolj pomemben vzrok za plagiiranje navajajo, da imajo preveč dela glede na čas, ki ga imajo na razpolago. Takih je kar 68 (40%) odgovorov. Drug najbolj pogost razlog je prezahtevnost teme. Takšnih odgovorov je kar 35 (18%). Pogosti vzroki so tudi želja po boljši oceni 15%, lenoba 13% in razmišljanje »ne bodo me ujeli« 9%. Velikih odstopanj med spoloma ni. Do največjega odstopanja prihaja pri odgovoru mišljenje »ne bodo me ujeli«, kjer je ta odgovor zbralo 17% moških študentov in samo 6% žensk.

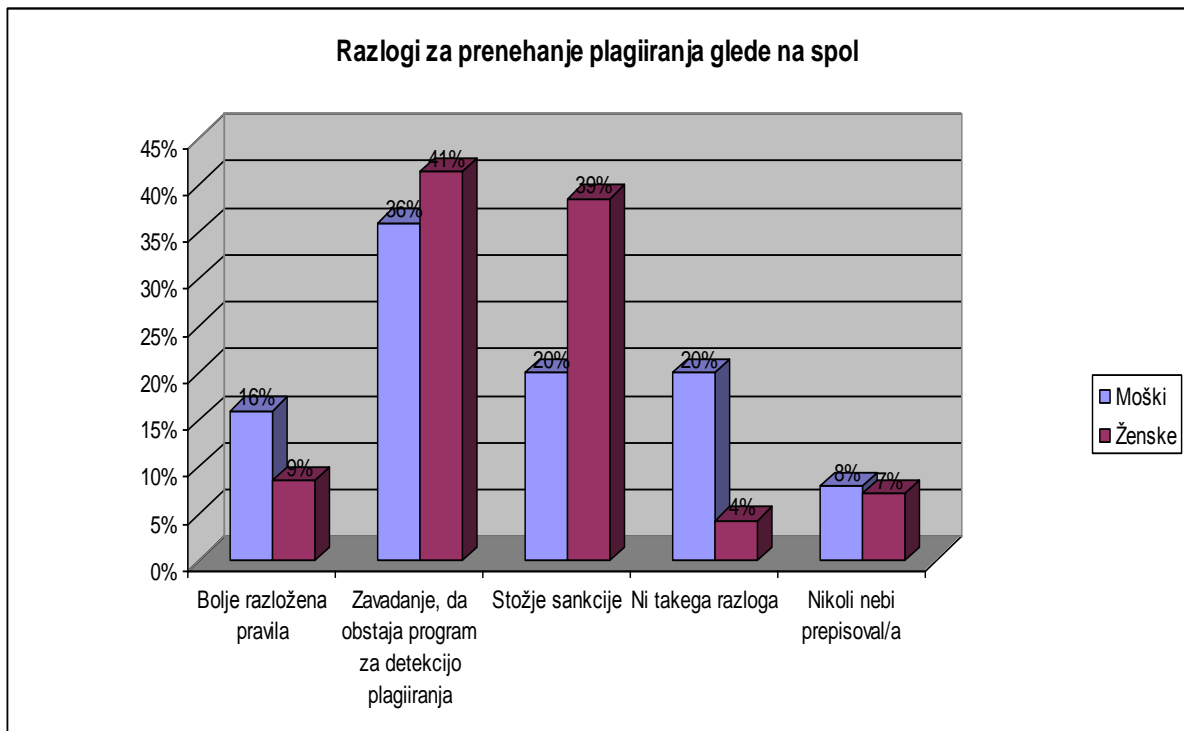
Grafikon 8: Glavni razlogi, ki bi študente odvrnili od plagiiranja

Vir: LASTEN

Iz osmega grafikona je razvidno, da bi vedenje, da obstaja, oziroma je v uporabi računalniški program za odkrivanje plagiatorstva, najbolj odvrnilo študente od plagiiranja. Tako misli kar 40% študentov. 34% jih deli mnenje, da bi k preprečitvi plagiiranja bistveno pripomogle večje kazni. Samo 11% anketirancev je mnenja, da bi k zmanjšanju pripomogla boljše razložena pravila. Samo 8% pa jih meni, da ni možnosti, da bi ta pojav s čimer koli preprečili. Samo 7% jih je prepričanih, da ne bi nikoli plagiirali.

Grafikon 9: Razlogi, ki bi študente odvrnili od plagiiranja glede na spol

Vir: LASTEN

Iz grafikona 9 je razvidno, da prihaja do razlik v razlogih za prenehanje plagiiranja glede na spol. Moški kot najbolj pomemben razlog navajajo že samo vedenje, da obstaja program za odkrivanje plagiatorstva (36%). To je tudi najbolj pomemben razlog med ženskami (41%). Poleg tega razloga je med žensko populacijo prevladujoč še razlog strožje sankcije (39%). Kar 80% žensk se je odločilo za ta dva odgovora. Moški pa so se poleg zavedanja, da obstaja program za odkrivanje plagiatorstva, odločili še za strožje sankcije in da ni razloga, zaradi katerega bi prenehali plagiirati. Tako se je odločilo 20% moških.

Preglednica 9: Delež študentov, ki poznajo katerega od računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva

	Število študentov	Delež	Moški	Ženske
Da	32	23%	36%	17%
Ne	108	77%	64%	83%
Skupaj	140	100%	100%	100%

Vir: LASTEN

Iz zgornje preglednice je razvidno, da študenti slabo poznajo računalniške programe, kot so TurnItIn in podobni. Samo 23% jih je že slišalo za obstoj takih programov. Mnogi anketiranci so celo pokazali veliko stopnjo začudenja, saj so pri naslednjem vprašanju, ki je opisnega tipa, mnogi vprašali, če to zares obstaja.

Vprašanje se je povezovalo z naslednjim opisnim vprašanjem, v katerem sem anketirance, ki so na zgornje vprašanje odgovorili pritrdilno, prosil, naj naštejejo katerega izmed računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva. Zanimivo je, da sta samo 2 anketiranca znala poimenovati tak program, kar le priča o tem, da je med študenti zelo slabo poznano dejstvo, da taki računalniški programi obstajajo in da so tudi že v uporabi.

Preglednica 10: Delež študentov, ki bi plagiirali kljub temu, da bi vedeli, da obstaja računalniški program za odkrivanje le tega

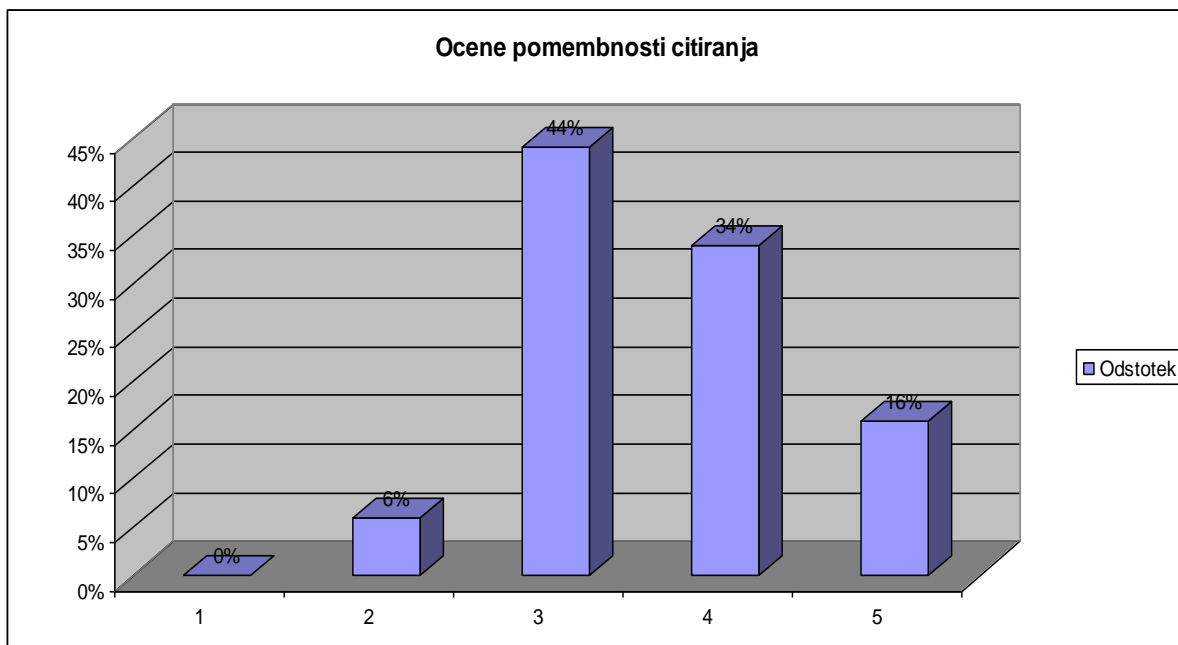
	Število študentov	Delež	Moški	Ženske
Da	17	12%	10%	13%
Ne	123	88%	90%	87%
Skupaj	140	100%	100%	100%

Vir: LASTEN

Preglednica 10 kaže, da bi le 12% študentov, od tega 10 % moških in 13% žensk, plagiiralo kljub temu, da bi vedeli, da obstaja računalniški program za odkrivanje plagiatorstva. Kar 88% pa jih tega ne bi storilo. V povezavi z zgornjo preglednico in vprašanjem lahko sklepam, da študenti zares slabo poznajo to področje in da bi mnogi precej bolj pazili na to, koliko dobesedno kopirajo ter kako in katere vire navajajo.

4.4 ODNOS ŠTUDENTOV DO CITIRANJA

Grafikon 10: Ocene pomembnosti citiranja med anketiranimi študenti

Viri: LASTEN

Grafikon 10 prikazuje ocene študentov glede na to, koliko jim pomeni citiranje, pri čemer je ocena 5 najvišja, ocena 1 pa najnižja. Citiranje zelo veliko pomeni (ocena 5) 16% anketirancem. Oceno 4 ja dalo 34% vprašanih, med tem ko pa je oceno 3 dalo kar 44%. Zanimivo je, da nihče ni bil mnenja, da je citiranje popolnoma nepomembno (ocena 1). Povprečna ocena znaša 3,6, kar pove, da dajejo študentje presenetljivo velik pomen citiranju.

Grafikon 11: Koliko pozornosti po mnenju študentov profesorji namenjajo citiranju

Vir: LASTEN

Iz grafikona 11 je razvidno, da po mnenju večine študentov profesorji namenjajo dovolj časa temu, da razložijo pomembnost citiranja. Tako misli kar 69% anketiranih študentov. Samo 31% jih meni, da se pravilnemu citiranju namenja premalo časa.

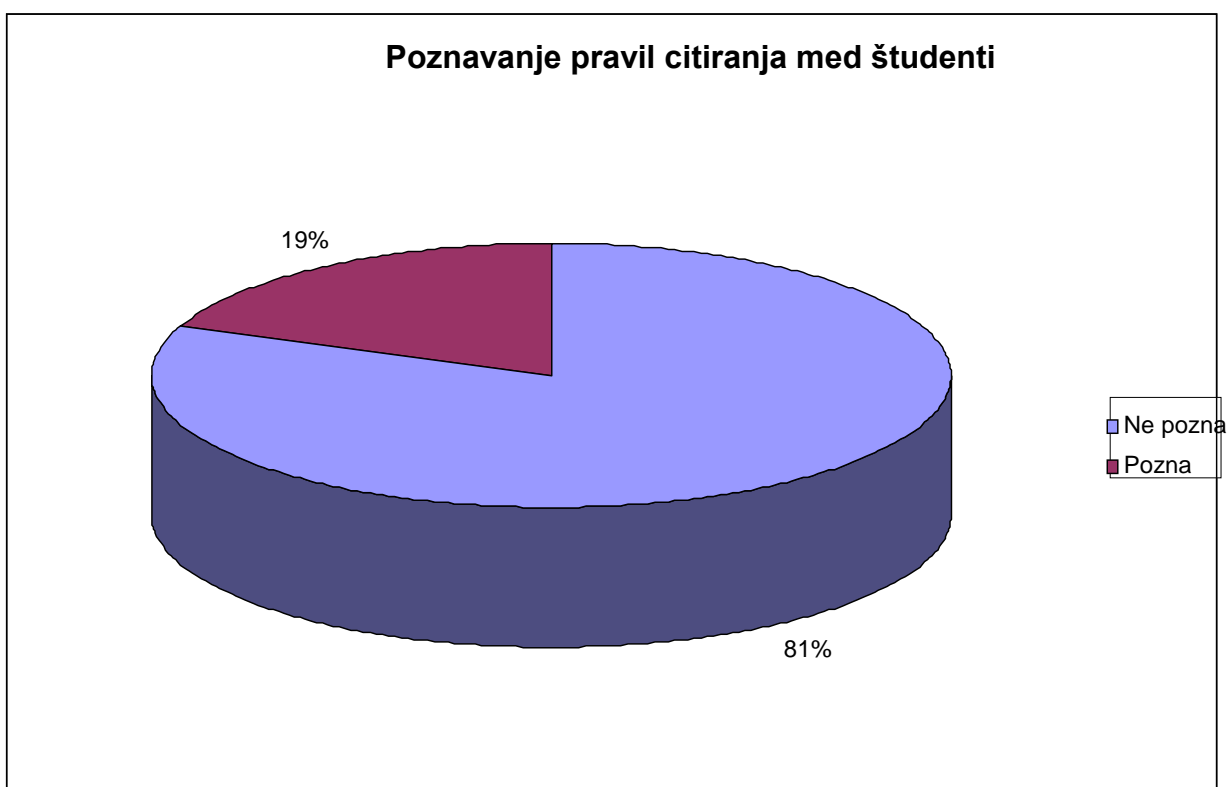
Preglednica 11: Odnos študentov do količine časa, ki ga profesorji namenijo razlagi pravil o citiranju glede na spol in letnik študija

	Moški	Ženske	1 letnik	2 letnik	3 letnik	Absolventi
Dovolj	91%	59%	65%	70%	75%	64%
Premalo	9%	41%	35%	30%	25%	36%

Vir: LASTEN

Iz preglednice 11 je razvidno, da imajo študentje ne glede na letnik študija zelo podobno mnenje o tem, koliko časa profesorji namenijo razlagi citiranja. Velika razlika pa je med spoloma. Kar 91% moških meni, da profesorji namenijo dosti časa razlagi citiranja. Tako misli le 59% žensk.

Grafikon 12: Poznavanje fakultetnih pravil citiranja med anketiranimi študenti

Vir: LASTEN

Zgornji grafikon prikazuje, kako dobro študentje poznajo fakultetna pravila o citiranju. Glede na podate iz ankete kar 81% študentov ne pozna fakultetnih pravil o citiranju in navajanju virov. Pravila pozna samo 19% študentov. To negira rezultate grafikona 10, saj je iz tega grafikona jasno razvidno, da študentje slabo poznajo pravila, kar pomeni, da profesorji premalo časa namenjajo razlagi pravil citiranja in navajanja virov, hkrati pa kaže na drug, toliko bolj zaskrbljujoč podatek. Študente

namreč ne zanima pomembnost citiranja po fakultetnih pravilih. S tem se pod vprašaj lahko postavi tudi rezultate grafikona 9. Težko je namreč verjeti, da bi študentje dali citiranju velik pomen (kot prikazuje povprečna ocena 3,6), hkrati pa jih ne bi zanimala pravila citiranja.

Preglednica 12: Poznavanje fakultetnih pravil glede na spol in letnik študija

	Moški	Ženske	1 letnik	2 letnik	3 letnik	Absolventi
Ne pozna	85%	79%	91%	93%	77%	73%
Pozna	15%	21%	9%	7%	23%	27%

Vir: LASTEN

Zgornja preglednica prikazuje, kako dobro študenti Fakultete za upravo poznajo fakultetna pravila o citiranju. Preglednica prikazuje dve različni kategoriji, in sicer spol in letnik študija. Razvidno je, da ženske bolje poznajo fakultetna pravila. Prav tako več študentov višjih letnikov meni, da poznajo fakultetna pravila. Precej majhna pa je razlika v poznavanju pravil med študenti 1. in 2. letnika, kjer jih izredno malo pozna fakultetna pravila o citiranju.

4.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

Hipoteza 1. : domnevam, da študenti dobro poznajo pojem plagiatorstva, vendar se ga kljub temu poslužujejo v veliki meri.

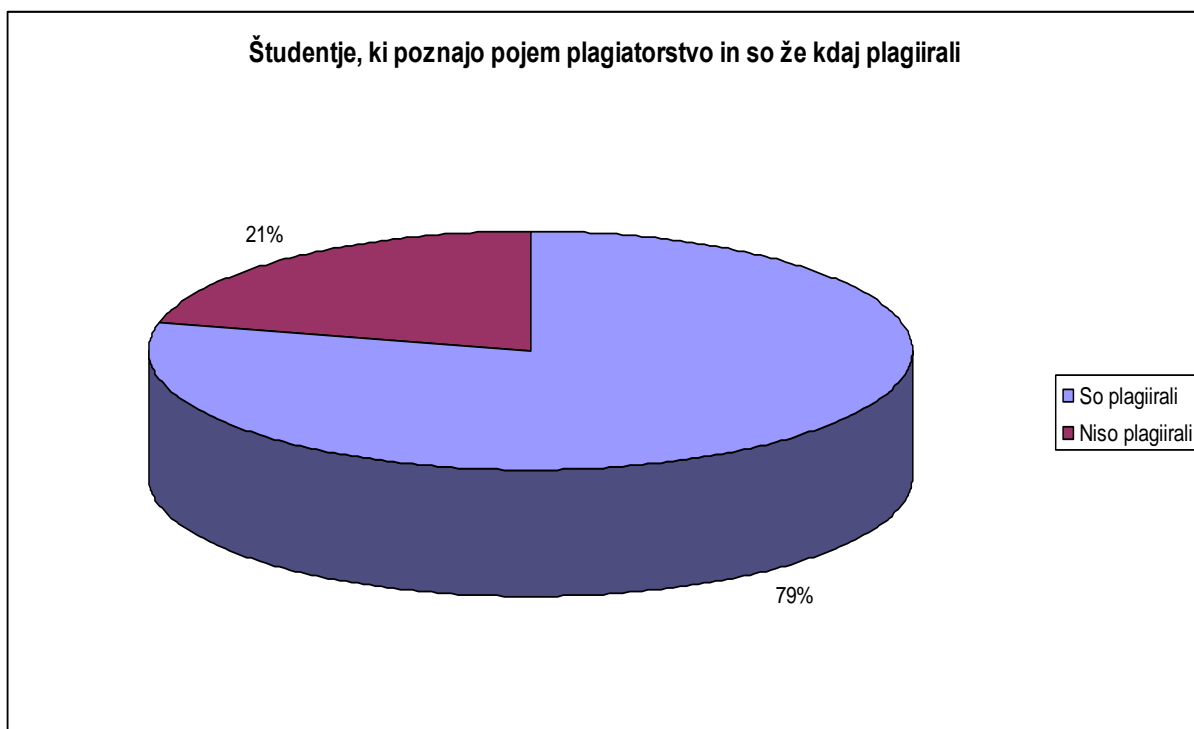
Hipotezo sem preveril z grafikonoma 2 in 3 ter preglednicami 3, 4 in 5.

Glede na dobljene rezultate iz preglednice 3 in grafikona 2 ugotavljam, da študentje dobro poznajo pojem plagiatorstva, saj kar 64% anketirancev pozna pojem plagiatorstvo, ne pozna pa ga 11%. Na podlagi opisnega vprašanja, kjer sem študente prosil, naj napišejo, kaj pomeni pojem plagiatorstvo, sklepam, da zares dobro poznajo pojem. Dobljeni odgovori so namreč zelo natančni in, kot sem že omenil, ni bilo odgovora, ki bi kazal na nepoznavanje pojma.

Drugi del hipoteze pa preverjam z grafikonom 3 in preglednicama 4 in 5.

Iz zgoraj omenjenih grafikonov in preglednic je razvidno, da veliko študentov načrtno plagiira. Nikoli jih ni plagiiralo samo 32%, 42% jih to počne redko, med tem ko jih pogosto to počne 20%. Odstotek je kar precejšen glede na to, da so se vsi ti odločili za namerno plagiiranje.

Grafikon 13: Študentje, ki poznajo pojem plagiatorstvo in so že kdaj plagiirali

Vir: LASTEN

Iz grafikona 13 pa je vidno, da študenti, ki dobro poznajo pojem plagiatorstvo, kljub temu plagiirajo. Kar 79% študentov, ki je na vprašanje »ali veste kaj je plagiatorstvo« odgovorilo z »DA«, je v času študija že plagiiralo.

To le še dodatno potrjuje hipotezo, da kljub dobremu poznavanju pojma študenti še vedno načrtno kopirajo od drugih avtorjev brez ustreznega citiranja.

Hipotezo 1 zato v celoti potrjujem.

Hipoteza 2: študenti plagiirajo iz več razlogov, med katerimi ni prevladujočega.

Hipotezo sem preveril z grafikonom 7.

Na podlagi omenjenega grafikona sklepam, da večina študentov plagiira zaradi tega, ker imajo premalo časa in preveč dela, da bi ga opravili v predpisanem času. Takih je kar 43% odgovorov. Drug najbolj pogost razlog je prezahtevnost teme (22%). Pogost razlog je tudi želja po boljši oceni (16%) in 14% lenoba. Med opaznejšimi razlogi je še mišljenje »ne bodo me ujeli« (11%).

Iz navedenega ugotavljam, da hipoteze ne morem potrditi, saj je skoraj polovica odgovorov, da študentje plagiirajo zaradi pomanjkanja časa, kar je izrazito

prevladujoč odgovor. Drugi najbolj pogost razlog, želja po boljši oceni, je zastopan s komaj 22%.

Hipotezo 2 zato zavračam.

Hipoteza 3: stopnjo plagiiranja bi najbolj zmanjšala vpeljava prisilnih ukrepov, kot so računalniški programi za odkrivanje plagiatorstva in ozaveščanje s strani profesorjev.

Hipotezo sem preverjal z grafikoni 4, 5, 7, 10, 11 in preglednicama 7 ter 9.

Iz zgornjih grafikonov je razvidno, da je plagiiranje precej razširjen pojav. Iz grafikona 4 je namreč razvidno, da samo 32% študentov ni nikoli namerno kopiralo besedila. Od vseh študentov jih kar 52% niso nikoli dobili pri takem početju, samo 16% pa so jih odkrili in še to samo enkrat. Od teh 16% jih je kar 67% odšlo brez kakršne koli sankcije. Kar 14% jih je dobilo opozorilo. Hujšo sankcijo, kot je prepoved opravljanja obveznosti, je dobil samo en študent. To priča o tem, da so študentje za tako početje izredno neprimerno kaznovani.

Kot je razvidno iz grafikona 9, bi kar 34% študentov prenehalo s plagiiranjem, če bi bile strožje kazni, kar dokazuje, da so nujno potrebne, če želimo preprečiti množično plagiiranje. Kot kaže, bi pomembno pripomogel tudi računalniški program za odkrivanje plagiatorstva, na primer TurnItIn, saj na podlagi preglednice 9 sklepam, da kar 88% anketirancev ne bi več načrtno plagiiralo, če bi vedeli, da obstaja tak računalniški program. Taki programi tudi niso poznani, saj jih po podatkih iz preglednice 9 ne pozna kar 77% anketirancev.

Iz grafikona 10 je razvidno, da samo 11% študentov misli, da bi k zmanjšanju plagiiranja pripomogla tudi bolje razložena pravila. Večina študentov je tudi mnenja, da profesorji dovolj dobro in natančno razlagajo pravila citiranja. Glede na grafikon 10 jih kar 69% meni tako, vendar pa kar 81% študentov ne pozna fakultetnih pravil citiranja.

Glede na to lahko sklepam, da bi vpeljava prisilnih ukrepov najbolj pripomogla k zmanjšanju plagiatorstva. Vsekakor bi pripomoglo tudi ozaveščanje študentov, vendar še zdaleč ne v tolikšni meri, kot bi pričakoval.

Prvi del hipoteze tako potrjujem, drugi del pa zavračam.

5 ZMANJŠEVANJE PLAGIATORSTVA

Pojavila so se številna orodja, s katerimi naj bi odkrivali plagiate v literaturi, od računalniških programov do različnih ročnih tehnik odkrivanja. Vendar se zdi, da je vsem tem najrazličnejšim orodjem navkljub plagiiranje še vedno prisotno, kar je v nasprotju s pričakovanji. Namesto da bi z uporabo najsodobnejših računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva vsaj zmanjšali če že ne preprečili plagiarizem, se dozdeva, da je tega le še več. Seveda drži, da se prav zaradi računalniških programov odkriva več kršiteljev, vendar je na nekaterih področjih razvidno, da ne obstaja motivacija za razkrivanje tega. Tako na primer nastane pravi »medijski bum«, ko pride do razkritja, da je neko znano delo plagiat. Nihče pa ne dviga prahu zaradi tega, da se na fakultetah redno pojavljajo številne diplomske naloge, ki bi jim zelo na hitro lahko dokazali, da so plagiat. Čedalje bolj se zdi, da med vodilnimi fakultetnimi delavci ni interesa po odkrivanju plagiatorstev. Razlog je tudi finančne narave, saj bi desetina odkritih plagiatorstev med diplomami zmanjšala priliv sredstev s strani financerja. Vse, kar pa bi s preganjanjem plagiatorstva pridobili, pa bi bil mogoče le ugled v strokovni javnosti in morda tudi širše. Res je, da ugledu težko postavimo ceno, toda prav gotovo v prihodnosti prinese več kot nekaj denarja zaradi večjega števila diplomantov. Žal je zaznati mnenje, da so diplomanti Fakultete za upravo med najmanj cenjenimi. Zanje se izredno težko najde dobra zaposlitev. Pogosto delovno mesto, ki bi ga lahko zasedel diplomirani upravni organizator, dobi ekonomist ali diplomant podobne družboslovne smeri. Razlog zato pa je prav ugled. Z večjim ugledom bi se za študente našlo več boljših zaposlitev. S tem pa bi tudi Fakulteta za upravo dodatno zaslužila, saj bi s strani financerja dobila več sredstev prav z naslova kakovosti študija in iskanosti diplomantov na trgu dela.

Plagiatorstvo je torej potrebno zmanjšati. Poti, kako uspeti, pa je več. Lahko se odločimo za dve različni poti. Prva opcija je, da uvedemo prisilo. Kot sem v svoji raziskavi odkril, bi bila ta metoda uspešna. Z uvedbo hujših sankcij in redno uporabo računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva bi zagotovo bistveno zmanjšali plagiatorstvo. Vendar se pri tej metodi postavlja vprašanje o primernosti. S pretirano represijo lahko hitro dosežemo rezultate. Nekateri posamezniki na hudo prisilo ne reagirajo najbolje. Na fakulteti bi se to najverjetneje pokazalo v povečanem številu izpisanih študentov, kar pa za fakulteto ni posebej ugodno.

Drug način pa je z dodatnim izobraževanjem študentov. Z namenjanjem dodatnega časa za razlago pravil citiranja in pomembnosti le tega bi lahko dosegli, da bi študentje bolj spoštovali dela drugih avtorjev in bi si vzeli več časa za temeljito pripravo literature in na koncu citiranje le te. Toda zaradi pomanjkanja časa si mnogi enostavno ne bi privoščili potratnega iskanja literature in bi se ponovno zatekli k plagiiranju. Drug problem, ki pri tem nastane, pa je premajhna zainteresiranost študentov, da ne bi kopirali in da bi citirali. Mnogim se to enostavno zdi odveč. Kot sem ugotovil v raziskavi, se jim to ne zdi dovolj pomembno. Znanje, ki ga imajo o citiranju in navajanju virov, se jim zdi zadostno, kakršno koli pridobivanje novega znanja pa popolnoma odvečno. Ob tem se zdi še najbolj primeren rek »ne moreš naučiti starega psa novih trikov«. S tem mislim predvsem na to, da ni naloga

fakultet, da učijo študente o pomenu lastnega pisanja in prelivanja misli na papir, ampak bi se ta proces moral začeti že mnogo prej. To vlogo bi morale v največji meri prevzeti že osnove in srednje šole.

Kako torej zmanjšati plagiatorstvo na fakultetah? Posluževati se pretirane prisile ali se posvečati samo ozaveščanju študentov, ne deluje. V tem primeru je gotovo najbolj učinkovit kompromis med obema potema. Strožje sankcije in uporaba računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva skupaj z dodatnim izobraževanjem in ozaveščanjem študentov o tem bi gotovo bistveno zmanjšalo število plagiatov med diplomskimi in tudi drugimi deli. Nakup licence za uporabo programa TurnItIn daje Fakulteti za upravo idealno priložnost, da tu stori korak v pravo smer. S tem programom bo pedagoškimi delavci omogočen precej bolj enostaven nadzor nad pristnostjo raznih pisnih del študentov. Toda mnogi se ne zavedajo, da ni potrebno uporabljati programa pri vsakem študentu. Kot sem odkril sam in je razvidno v preglednici 8, kar 77% anketiranih študentov Fakultete za upravo ne ve, da obstajajo računalniški programi, ki omogočajo odkrivanje plagiatorstva v pisnih delih. Preglednica 9 pa kaže, da 88% študentov ne bi več poizkušalo plagiirati, če bi vedeli, da obstajajo taki programi. Na tej točki se lahko vprašamo, zakaj je potem obstoj tega programa na naši fakulteti taka skrivnost. Na študente bi gotovo drugače vplivalo že dejstvo, da je tak program v uporabi. Poleg tega pa bi TurnItIn lahko uporabljali tudi v druge namene. Študentom bi lahko služil tudi kot pomoč in opozorilo, da so uporabili premalo različnih virov.

6 ZAKLJUČEK

V Sloveniji se je v času mojega pisanja diplomskega dela ravno začelo na glas govoriti o plagiatorstvu. Prej je bilo zelo malo govora o njem in njegovem pomenu. Opazil sem tudi precej ignorantski odnos fakultet do te problematike, vendar ko sem slišal novico, da bo Fakulteta za upravo pričela uporabljati program TurnItIn, sem se tudi sam malce bolj pozanimal o programu samem in problematiki plagiatorstva. Tako sem se odločil, da to temo uporabim tudi za lastno diplomsko delo.

Med prebiranjem literature sem naletel na precej definicij plagiatorstva, med katerimi me je najbolj zbudila tista na spletni strani plagiarism.org (2010), da plagiatorstvo pomeni »imeti delo nekoga drugega za svoje, kopiranje besed in idej brez ustreznega citiranja, neustrezno citiranje, dajanje nepravilnih informacij o viru, kopiranje dela v tolikšni meri, da to sestavlja večino dela ne glede na to, ali je pravilno citirano ali ne.«

Kljub množici definicij pa me je vseeno presenetilo, da so si definicije plagiatorstva med seboj izjemno podobne, vendar pa se mnenja avtorjev razlikujejo po tem, do kolikšne mere naj bi neko delo veljalo za plagiat.

V nadaljevanju sem se bolj ali manj osredotočal na problematiko plagiatorstva na različnih področjih, predvsem na področju visokega šolstva. Zato sem se tudi odločil in predstavil nekatere računalniške programe, ki so namenjeni odkrivanju plagiatorstva v besedilih.

Te računalniške programe uporabljajo številne univerze z namenom, da preprečijo plagiatorstvo med svojimi študenti. Nekateri računalniški programi, kot je TurnItIn, pa so namenjeni tudi študentom, da sami ugotovijo, v kolikšni meri je njihovo delo povzeto po drugih, že objavljenih delih in iz katerih besedil so največ kopirali.

Zaradi številnih vprašanj, ki so se mi zastavljala v zvezi z plagiatorstvom in Fakulteto za upravo, sem se odločil, da izvedem anketno med študenti fakultete. V raziskavi me je predvsem zanimalo poznavanje pojma, količina plagiiranja in seveda možnosti, kako ga zmanjšati. V raziskavi sem prišel do zanimivih rezultatov. Predvsem me je presenetilo to, da študenti odlično poznajo pojem plagiatorstvo in da kljub odličnemu poznavanju problematike plagiatorstva se plagiiranja še vedno na veliko poslužujejo. Nekoliko me je razočaralo edino spoznanje, da študentje ne želijo dodatnega znanja s področja citiranja in navajanja virov in da verjamejo, da je Fakulteta skupaj s profesorji storila dovolj v zvezi s prenašanjem znanja o citiranju nanje.

Pred izbiro teme, ki sem jo obravnaval, se niti sam nisem zavedal, kako široko področje je to in koliko prahu je že dvignilo v tujini. Nekako sem imel skozi celotno obdobje izdelave naloge občutek, da smo v Sloveniji nekako šele dobro začeli odkrivati problematiko plagiatorstva, med tem ko pa so v drugih državah, kot so Avstrija, Velika Britanija, Avstralija, Švedska, to področje že dodobra raziskali in preučili. Tako je letos potekala na univerzi v Northumbriji (Velika Britanija) že četrta konferenca o plagiatorstvu v visokem šolstvu, a brez slovenske udeležbe. To se kaže tudi v številu domačih in tujih objav o plagiatorstvu. Domačih avtorjev, ki bi se ukvarjali z tem problemom, je pri nas le peščica. Šele v zadnjih parih mesecih je prišlo do velikega koraka naprej. Z razkritjem nekaterih medijsko znanih primerov so se predvsem kolumnisti in novinarji obširno razpisali o plagiatorstvu in problemu le tega. Vendar kljub temu pa je področje plagiatorstva v visokem šolstvu še vedno tabu tema. Malo je avtorjev, ki bi odprto spregovorili o tem. Opravljeno je bilo tudi izredno malo raziskav, ki bi razkrile širino problema. Bolj se skrbi za to, da se vse, kar je bilo odkrito, pomete pod preprogo, oziroma skrije pred javnostjo in tako utoni v pozabo.

V marsikaterem pogovoru z vrstniki in tudi v anketnem vprašalniku sem na vprašanje, ali so že slišali za računalniške programe, ki lahko odkrijejo, v koliko odstotkih je delo prepisano, naletel na skorajda šokantni odziv, ki ga je v večini primerov pospremil stavek »Kaj, ali to obstaja?«. To le priča o tem, kako slabo so poučeni študenti o tem. Po mojem mnenju, kar sem potrdil v raziskavi, bi študenti bistveno manj plagiirali, če bi vedeli, da obstajajo računalniški programi za odkrivanje plagiatov.

Čeprav plagiatorstvo velja za prekršek in ga je zato potrebno preganjati in kaznovati, pa se zavedamo, da bo vedno prisotno, kot je goljufanje pri pisnih preizkusih znanja na vseh stopnjah šolanja. Zato bi morali večjo pozornost posvetiti ozaveščanju študentov o pomenu lastnega kakovostnega intelektualnega dela. Verjetno tistih študentov, ki so se namenili na lahek način priti do diplome, na ta način ne bi odvrnili od plagiiranja, na dolgi rok pa bi namernost plagiiranja le zmanjšali. K ozaveščanju vseh šolajočih bi pripomogel že sam način poučevanja. Aktivno sodelovanje pri predavanjih, izražanje lastnih mnenj in konstruktivna kritika ter komunikacija med udeleženci v učnem procesu bi pripomogli k večji motiviranosti študentov za lastno delo.

Zavedanje o kraji intelektualne lastnine, kar plagiatorstvo je, ne zadeva samo akademskih krogov ampak precej širše, kar sem pokazal v uvodu. Poimenovanje plagiatorstva z drugimi besedami, na primer, namerno dejanje, prekršek, goljufija, kraja itd. sodi v pravni okvir politike preganjanja plagiatorstva, kazni za tako početje pa med disciplinske ukrepe.

LITERATURA

ANDERSON, Irene. Avoiding plagiarism in academic writing. Nursing standard. 2008, vol. 23, no. 18, str. 35-37.

DAHL, Stephen. TurnItIn®. Active learning in higher education. 2007, vol. 8, no. 2, 173-191.

FEARN, Hannah. Is it plagiarism? Well, it is rather difficult to say. Times Higher Education. 2010, no. 1953, 1. jul., str. 5.

HAYES, Niall, INTRONA, Lucas D. Cultural values, plagiarism, and fairness: when plagiarism gets the way of learning. Ethics & Behaviour. 2005, vol. 15, no. 3, str. 213-231.

KAUČIČ, Branko, SRAKA, Dejan, KRAŠNA, Marjan. Plagiarizem pri poučevanju programiranja. V: Baldomir Zajc (ur.): Zbornik sedemnajste računalniške konference ERK 2008. Slovenska sekcija IEEE, Portorož, 2008, str. 325-328.

KUČIČ, Lenart J. Diplomirati z ukradeno diplomo: elektronsko preganjanje plagiatorstva. Delo. 2009, let. 51, št. 265, 14. 11. 2009, str. 24-25.

KEUSKAMP, Dominic, SLIUZAS, Regina. Plagiarism prevention or detection? The contribution of text-matching software to education about academic integrity. 2007, vol. 1, no. 1, str. 91-99.

LEGIŠA, Peter. Skopiraj in prilepi. Obzornik za matematiko in fiziko. 2007, let. 54, št. 3, str. 112-113.

LUNSFORD, Andrea A. Easy writer. Bosto, Bedford/St. Martin's, 2006.

MARSH, Bill. TurnItIn.com and the scriptural enterprise of plagiarism detection. Computers and composition. 2004, vol. 21, no. 4, str. 427-438.

MARTIN, Daniel E., RAO, Asha, SLOAN, Lloyd R. Plagiarism, integrity, and workplace deviance: a criterion study. Ethics & behaviour. 2009, vol. 19, no. 1, str. 36-50.

MAURER, Hermann, KAPPE, Frank, ZAKA, Bilal. Plagiarism – a survey. Journal of universal computer science, 2006, vol. 12, no. 8, str. 1050-1084.

PUPOVAC, Vanja, BILIĆ-ZULLE, Lidija, PETROVEČKI, Mladen. On academic plagiarism in Europe. An analytical approach based on four studies. Digithum. 2008, iss. 10, str. 13-18.

RYAN, Greg, BONANNO, Helen, KRASS, Ines, SCOLLER, Karen, SMITH, Lorraine. Undergraduate and postgraduate pharmacy students' perception of plagiarism and academic honesty. American journal on pharmaceutical education. 2009, vol. 73, no. 6, str. 1-8.

SEŠEK, Urška. Internet v visokem šolstvu – vir znanja in vir plagiarizma. Vestnik. 2003, let. 37, št. 1-2, str. 415-422.

SEŠEK, Urška. Plagiarizem v šolstvu: nove tehnologije zastrujejo stare pedagoške dileme. Preverjanje in ocenjevanje. 2004, let. 1, št. 1, str. 15-23.

SRAKA, Dejan. Računalniško podprto ugotavljanje plagiatorstva programske kode besedil: diplomsko delo. D. Sraka, Ljubljana, 2009.

SUTHERLAND-SMITH, Wendy. Plagiarism, the internet and student learning: improving academic integrity. Routledge, New York, 2008.

INTERNETNI VIRI

ARNOTT, Luke. The advantages and disadvantages of TurnItIn. Com. Dosegljivo na: http://teachingtechnology.suite101.com/article.cfm/the_advantages_and_disadvantages_of_TurnItInCom (5. 6. 2010).

BLOOMFIELD, Louis. A. Software to detect plagiarism, : WCopyfind. Dosegljivo na: <http://www.plagiarism.phys.virginia.edu/Wsoftware.html> (4. 6. 2010)

BURGER, Gary C. Dan Brown plagiarized. Dosegljivo na: (http://www.newmediaministries.org/DaVinciCode/Plagiarism_S.html) (3. 6. 2010).

THE CEBE Higher Education Academy. Dosegljivo na: <http://www.cebe.heacademy.ac.uk/learning/Plagiarism/index.phpOpera.HTML/Shell/Open/Command> (3. 6. 2010).

CFL Software Limited. Dosegljivo na: http://cflsoftware.com/?page_id=42Opera.HTML%5CShell%5COpen%5CCommand (3. 6. 2010).

CORRIGAN, Conn. Is academic plagiarism being hidden? Dosegljivo na: <http://www.guardian.co.uk/education/2009/jul/28/academic-plagiarism> (3. 7. 2010).

Docol©c. Dosegljivo na:

<http://www.docoloc.de/hilfe.htmlOpera.HTML/Shell/Open/Command>
(3. 6. 2010).

EWE 2. Dosegljivo na: <http://www.canexus.com/abouteve.shtml> (4. 6. 2010).

HOW TurnItIn® plagiarism prevention works. Dosegljivo na:

http://telt.unsw.edu.au/TurnItIn/content/userDocs/tii_process.pdf (5. 6. 2010).

Iparadigms, Lcc. Dosegljivo na: <http://www.iparadigms.com/index.html> (3. 6. 2010).

IS academic plagiarism being hidden? Dosegljivo na:

<http://dominore.blogspot.com/2010/06/is-academic-plagiarism-being-hidden.html> (3. 7. 2010)

LIBNIK, Vid. Je Cvikl prepisoval z Wikipedije? Dosegljivo na:

(http://www.siol.net/slovenija/novice/2010/04/cvikl_prepisoval_z_wikipedie.aspx) (3. 6. 2010)

KOŠIR, Izak. Od »izposojenih« hitov v Sloveniji se zvrsti. Dosegljivo na:

<http://www.zurnal24.si/glasba/od-izposojenih-hitov-v-sloveniji-se-zvrsti-144071/clanek> (3. 6. 2010).

PLAGIARISM. Dosegljivo na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/Topic/462640/plagiarism> (3. 6. 2010).

PLAGIARISM. Dosegljivo na: <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/plagiarism?cx=partner-pub-0939450753529744%3Av0qd01-tdlq&cof=FORID%3A9&ie=UTF-8&q=plagiarism&sa=Search#906> (3. 6. 2010)

PLAGIARIUS. Dosegljivo na:

<http://onlinedictionary.datasegment.com/word/plagiarus>) (3. 6. 2010).

Rich, Motoko, Smith, Dinitia. Publisher withdraws »How Opal Mehta Got Kissed.

Dosegljivo na: http://www.nytimes.com/2006/04/27/books/27cnd-author.html?_r=1
(3. 6. 2010).

TurnItIn. Dosegljivo na:

http://TurnItIn.com/static/footnote/system_requirements.html (3. 6. 2010).

WHAT is plagiarism? Dosegljivo na:

http://www.plagiarism.org/plag_article_what_is_plagiarism.html
(3. 6. 2010).

SELF, Joseph C. The »My Sweet Lord« / »He's so fine« plagiarism suit. Dosegljivo na: <http://abbeyrd.best.vwh.net/mysweet.htm> (3. 6. 2010).

STYLOMETRY. Dosegljivo na: (<http://en.wikipedia.org/wiki/Stylometry> (3. 6. 2010)

SAVIČ, Domen. Mojca Mavec je zaradi plagiatstva pristala na cesti. Dosegljivo na: <http://www.dnevnik.si/novice/estrada/259259> (3. 6. 2010).

ZUPAN, Jure. Največja plagiatorska afera? Dosegljivo na: <http://www.kvarkadabra.net/article.php/plaigat> (3 . 6. 2010).

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrste plagiatorstva	10
Slika 2: Orodna vrstica programa CopyCatch	22
Slika 3: Delovanje programa CopyCatch	23
Slika 4: Začetna stran programa Docol©c.....	24
Slika 5: Izgled programa WCopyFind	25
Slika 6: Poročilo o pristnosti	28

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Struktura študentov po spolu	32
Grafikon 2: Poznavanje pojma plagiatorstvo med študenti v deležih	33
Grafikon 3: Poznavanje pojma plagiatorstvo glede na spol	34
Grafikon 4: Pogostost plagiiranja med študenti različnih letnikov.....	35
Grafikon 5: Število študentov, ki so jih odkrili pri plagiiranju.....	37
Grafikon 6: Kazni, ki so jih prejeli odkriti študenti.....	38
Grafikon 7: Glavni vzroki za plagiiranje med anketiranimi študenti	39
Grafikon 8: Glavni razlogi, ki bi študente odvrnili od plagiiranja	40
Grafikon 9: Razlogi, ki bi študente odvrnili od plagiiranja glede na spol	41
Grafikon 10: Ocene pomembnosti citiranja med anketiranimi študenti	44
Grafikon 11: Koliko pozornosti po mnenju študentov profesorji namenjajo citiranju .	45
Grafikon 12: Poznavanje fakultetnih pravil citiranja med anketiranimi študenti.....	46
Grafikon 13: Študentje, ki poznajo pojem plagiatorstvo in so že kdaj plagiirali	48

KAZALO TABEL

Preglednica 1: Struktura študentov po spolu.....	32
Preglednica 2: Razdelitev študentov po letnikih.....	32
Preglednica 3: Delež študentov, ki poznajo pojem plagiatorstvo, glede na letnik študija	34
Preglednica 4: Pogostnost plagiiranja med študenti glede na letnik študija	36
Preglednica 5: Pogostost plagiiranja glede na spol	36
Preglednica 6: Delež moških in žensk, ki so plagiirali	37
Preglednica 7: Pregled sankcij, ki so doletele študente po letnikih.....	38
Preglednica 8: Razlogi za plagiiranje glede na spol.....	39
Preglednica 9: Delež študentov, ki poznajo katerega od računalniških programov za odkrivanje plagiatorstva	42
Preglednica 10: Delež študentov, ki bi plagiirali kljub temu, da bi vedeli, da obstaja računalniški program za odkrivanje le tega	43
Preglednica 11: Odnos študentov do količine časa, ki ga profesorji namenijo razlagi pravil o citiranju glede na spol in letnik študija	46
Preglednica 12: Poznavanje fakultetnih pravil glede na spol in letnik študija	47

PRILOGE

ANKETA O PLAGIATORSTVU V BESEDILIH

Anketa je del diplomske naloge, v kateri se ukvarjam s problemom plagiatorstva med študenti. Želim odkriti razloge za plagiatorstvo in kako ga omejiti.

Anketa je enodelna in jo sestavlja 15 vprašanj. Z iskrenim odgovarjanjem na vprašanja mi boste zelo pomagali pri izdelavi naloge.

Anketa je anonimna, kar pomeni, da se na anketni list ne podpišete, o vas se ne vodi nikakršna evidenca.

Navodila

Pozorno preberite spodnja navodila preden se lotite reševanja vprašalnika.

1. Prosim, da na vprašanja odgovarjate iskreno, saj bom le tako prišel do želenih rezultatov.
2. Pri reševanju se ne posvetujte z drugimi.
3. Ni pravih in napačnih odgovorov, vsako vprašanje naj bo plod vašega lastnega razmišljanja.
4. Pozorno preberite vprašanja in navodila.

e) Drugo _____

8. Če ste kdaj prepisovali, kaj je bil razlog zato (lahko obkrožite največ 2 odgovora) ?

- a) Preveč dela in premalo časa
- b) Prezahtevna tema
- c) Ni se mi dalo
- d) Slabo poznavanje fakultetnih pravil o prepisovanju
- e) Premajhne sankcije
- f) Mišljenje »ne bodo me ujeli«
- g) Želja po boljši oceni

9. Ali ste že slišali za programe, ki omogočajo odkrivanje prepisovanja v seminarskih in diplomskih nalogah?

a) DA

b) NE

10. Če ste že, kateri je to bil?

11. Ali bi prepisovali, če bi vedeli, da obstaja program za detekcijo le tega.

a) DA

b) NE

12. V katerem primeru ne bi prepisovali (obkroži le **en** odgovor) ?

- a) Če bi profesorji bolje razložili razloge, zakaj se ne prepisuje
- b) Če bi vedel/a, da se uporablja program za ugotavljanje plagiatorstva
- c) Če bi bile strožje sankcije
- d) V vsakem primeru bi prepisoval/a
- e) Nikoli ne bi prepisoval/a
- f) Drugo _____

13. Kako pomembno je za vas citiranje in navajanje virov (Obkrožite ustrezno številko na lestvici od 1 do 5) ?

ni pomembno

1

2

3

4

zelo pomembno

5

14. Ali menite, da so profesorji v vašem dosedanjem času študija dovolj pozornosti namenjali pomenu citiranja in navajanja del?

a) DA

b) NE

15. Ali poznate fakultetne predpise o pravilnem citiranju in navajanju virov v pisnih izdelkih?

a) DA

b) NE

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

diplomskega dela

Podpisan _____,

študent z vpisno številko _____, sem avtor/diplomskega dela z naslovom:

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega / magistrskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektoriral/la: Tatjana Reščič

Ljubljana, 14. 8. 2010

Podpis avtorice: _____